

Kvalifikasjonskrav for tilsetting som menighetsprest i Den norske kirke

– en gjennomgang av forskrift om tilsetting av menighetsprest § 2 og forslag til ny forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som menighetsprest i Den norske kirke

1. Innledning og historisk beskrivelse.....	4
Innledning.....	4
Grunnleggende forutsetninger/utgangspunkter	5
Historisk oversikt.....	5
2. Konsekvenser av nye grader og gradsreformer	8
3. spørsmål om egnethet og erfaring	14
- med særskilt fokus på søkere med grad på samme nivå som cand.theol. ("kategori A")	14
Generelt om egnethetsvurdering	14
Bør Evalueringsnemnda foreta egnethetsvurdering?	14
4. Biskopen som "søker" ved fravik (kategori B)	18
5. Femårsregelen ("Kategori A")	19
6. TILSETTING OG ALDERSGRENSER	20
Tilsetting og ordinasjon.....	20
Tilsetting og aldersgrenser.....	21
Tilsetting og kompetansekrav	22
7. Presisering av skjønsmessige kriterier.....	23
8. Veien til prestedtjeneste	25
9. Klageordning og saksbehandlingsregler.....	28
Kirkerådet som klageorgan for nemndas vedtak	28
Biskopen og kandidatens klageadgang.....	29
Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol. – fastsatt av Kirkerådets direktør	30
Forslag til øvrige regelendringer – innhenting av politiattest.....	31
10. Økumeniske avtaler – krav om medlemskap ved tilsetting og spørsmål om unntak fra kvalifikasjonskravene	32
11. AUTORISASJON SOM PREST I DEN NORSKE KIRKE.....	33
Kort om gjeldende ordning for tilsetting av autoriserte prester	34
Hva er ønskelig, og hva er mulig?.....	35
Ad Kirkerådets delegasjonsvedtak	36

12. Avslutning – forslag til ny forskrift om kvalifikasjonskrav ved tilsetting av menighetsprest	38
--	----

Forslag til ny forskrift om kvalifikasjonskrav ved tilsetting av menighetsprest:....	38
--	----

1. INNLEDNING OG HISTORISK BESKRIVELSE

Innledning

Forskrift om tilsetning av menighetsprester av 17. juni 1988 (heretter FTMP) § 2 fastsetter kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. I perioden før 1999 inneholdt tilsetningsforskriften et obligatorisk krav om at man måtte ha graden cand.theol. og ha bestått praktisk-teologisk utdanning for å kunne bli tilsatt som prest. Ved kongelig resolusjon av 19. mars 1999 ble det bestemt at også personer uten graden cand.theol. på nærmere vilkår kan vigsles til prestedtjeneste og tilsettes som prester i Den norske kirke etter nærmere regler gitt av det daværende Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. På denne bakgrunn ble det den 14. juli 1999 gjort endringer i § 2 i tilsetningsforskriften.

Endringer i universitets- og høyskolelovgivningen med innføring av ny gradsstruktur ved universiteter og høyskoler, merknader til ulike sider ved ordningen med ordinasjon av ikke-teologer fra blant annet Kirkerådet, Bispemøtet og Presteforeningen og det faktum at regelverket har virket en viss tid, har foranlediget at Kultur- og kirke departementet har nedsatt en arbeidsgruppe for å foreta en gjennomgang av tilsetningsforskriften § 2.

Følgende mandat var fastsatt av departementet for arbeidsgruppa:

Arbeidsgruppa skal foreta en vurdering av gjeldende kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke og fremme forslag om aktuelle endringer i forskrift 17. juni 1988 nr. 3331 om tilsetning av menighetsprest § 2.

Som bakgrunn for arbeidsgruppas mandat viste departementet til følgende:

1. Innføring av ny gradsstruktur ved universiteter og høyskoler nødvendiggjør en ny vurdering av hvilken kompetanse som skal kunne godkjennes som alternativ til cand.theol.-graden.
2. Kirkerådet har (sak 46/04) foreslått en oppmyking av femårsregelen samt adgang til å kunne legge vekt på personlig egnethet og erfaringsbakgrunn som grunnlag for vedtak som nevnt i forskriften § 2 første ledd bokstav b) ("kategori A"). Slike endringer vil i tilfelle gjøre denne type vedtak mer skjønnspreget og kan tilsi en ny vurdering av saksbehandlingsreglene og klageordningen.
3. Bispemøtet har (sak 29/03) hatt kritiske merknader til tolkingen av de skjønnsmessige kriteriene som er nevnt i § 2 annet ledd (kategori B"). Dette tilsier at det – om mulig – kunne være ønskelig med mer presise kriterier for hvilke forhold som kan gi grunnlag for å fravike de kompetansekravene som fremgår av § 2 første ledd bokstav b).

4. Presteforeningen har i tillegg reist spørsmålet om ekvivalering av teologisk utdanning, vurdering av hvilken instans som skal vurdere kompetanse etter § 2 første ledd bokstav b, saksbehandlingsreglene og klageordningen.

Arbeidsgruppa har hatt følgende sammensetning:

- Professor dr.theol. Trond Skard Dokka (leder) – Teologisk fakultet, UiO
- Plan- og kvalitetsjef Arne J. Eriksen – Menighetsfakultetet
- Kompetansesjef Marit Halvorsen Hougsnæs – KA
- Generalsekretær Knut Erling Johansen – Bispemøtet
- Seksjonssjef Tone Thorp – Kirkerådet
- Studie- og praksisleder Anne Beate Tjentland – Misjonshøgskolen
- Personaldirektør Jan Olav Aarflot – Høyskolen i Østfold (tidligere i Presteforeningen)
- Rådgiver Marianne T. Brekke (sekretær) – Kultur- og kirke departementet

Arbeidsgruppa har avholdt 4 møter. Rapporten er sammenfattet av bidrag fra ulike personer, og språkformen kan derfor variere noe i de ulike kapitler.

Grunnleggende forutsetninger/utgangspunkter

Kirkemøtet la i sin behandling av saken om ordinasjon av ikke-teologer på Kirkemøtet i 1998 til grunn at hovedveien til prestatjeneste skal og bør gå via utdanning til cand.theol. kombinert med praktisk-teologisk utdanning. Arbeidsgruppa har lagt denne forutsetningen til grunn for arbeidet med vurderingen av kvalifikasjonskravene for tilsetning som prest i Den norske kirke.

Arbeidsgruppa har videre blitt bedt om å legge til grunn for arbeidet at reglene i dagens tilsetningsforskrift skal deles i to ulike regelverk: en forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som menighetsprest, og et personalreglement som skal forhandles med tjenestemannsorganisasjonene. De materielle reglene som i dag inngår i tilsetningsforskriftens § 2 er i forslaget til ny forskrift om kvalifikasjonskrav således splittet opp og formulert som egne paragrafer.

Historisk oversikt

Innenfor Den norske kirke har det vært diskutert opp gjennom tidene hvorvidt det også skulle åpnes en annen vei til prestatjeneste enn den tradisjonelle veien via cand.theol.-graden. Spørsmålet om å gi personer uten graden cand.theol. adgang til geistlige embeter og stillinger i Den norske kirke ble reist allerede av Kirkekommisjonen av 1908. Det ble også drøftet i Bispemøtet så tidlig som i 1917 og i Stortinget i 1961 i forbindelse med en interpellasjon om saken. På bakgrunn av utredningen "Ordinasjon av ikke-teologer til prestatjeneste i Den norske kirke" og Kirkemøtets vedtak i sak 18/89 henvendte Kirkerådet seg til departementet og ba om at det ble åpnet en begrenset adgang for personer uten teologisk embetseksamen til stilling som prest i Den norske kirke. Forslaget var fra Kirkemøtets side begrunnet i at "personer med

annen relevant utdanningsbakgrunn vil være en berikelse for Den norske kirke. Også prestetjenesten som sådan vil kunne berikes med et (begrenset) antall ikke-teologer i presteskapet”.

Spørsmålet om å ordinere personer uten cand.theol.-grad har vært drøftet med jevne mellomrom i Den norske kirke. Det ble for eksempel allerede for omkring 120 år siden fremmet to lovforslag om dette, uten at noe ble vedtatt.

I nyere tid ba i 1961 det daværende Kirke- og undervisningsdepartement, på bakgrunn av en interpellasjon i Stortinget, Presteforeningen om å utrede spørsmålet om ordinasjon av ikke-teologer. Innstillingen konkluderte med ikke å ville anbefale å åpne andre, sideordnede veier til prestetjenesten i tillegg til teologisk embetseksamen. Det ble imidlertid pekt på hensyn som taler for å gi plass for visse, fåtallige unntagelser. Innstillingen avviste å legge mangelfull tilgang på teologiske kandidater til grunn for ordinasjon av ikke-teologer.

Departementet oppnevnte i 1967 en komité, med biskop Per Juvkam som leder, til å vurdere utdanningskravene til prestetjenesten. Utredningen, NOU 1972: 31, inneholdt også et kapittel om alternative utdanningsveier til prestetjenesten. Utredningen mente at det burde åpnes adgang til prestetjeneste for ikke-teologer på nærmere bestemte vilkår.

Bispemøtet ga i 1971 uttrykk for et ønske om å gi lovlig adgang for personer uten teologisk embetseksamen til stilling som prest.

Saken ble igjen reist i Bispemøtet i 1986 av biskopen i Nord-Hålogaland med bakgrunn i prestemangelen i bispedømmet. Bispemøtet utfordret Kirkerådet til å utrede spørsmålet. Utredningen "Ordinasjon av ikke-teologer til prestetjeneste i Den norske kirke" var ferdig i 1988. Kirkemøtet behandlet i 1989 saken på dette grunnlaget. Kirkemøtet vedtok at det skulle "tas nødvendige skritt for å etablere lovlig adgang for ikke-teologer til prestetjeneste i Den norske kirke på nærmere bestemte vilkår". Kirkemøtet ga også uttrykk for hvilke formelle krav som måtte stilles.

Kirkerådet behandlet deretter saken i 1992, og vedtok under sak KR 8/92 retningslinjer og regler for ordningen. Videre vedtok Kirkerådet å oversende disse til departementet og anmode om at det ble åpnet adgang for personer uten teologisk embetseksamen til å bli prester i Den norske kirke. I april 1998 sendte departementet et forslag til nytt regelverk ut på høring. På bakgrunn av de merknadene som da kom inn, justerte departementet regelverket og oversendte i september 1998 saken til Kirkemøtet for uttalelse.

Kirkemøtet 1998 uttrykte tilfredshet med at en ordning med ordinasjon av personer uten teologisk profesjonsgrad ville bli gitt ved kongelig resolusjon. Kirkemøtet la til grunn for sin behandling at hovedveien til prestetjeneste fortsatt skulle gå gjennom teologisk profesjonsstudium.

Kirkemøtet 1998, som vedtok at det skulle tas nødvendige skritt for å etablere lovlig adgang for ikke-teologer til prestetjeneste, la visse hovedprinsipper til grunn for å

innføre godkjenningsordningen. Kirkerådet har senere fulgt opp disse kriteriene i sine regler. Når det gjelder personer med annen utdanning enn teologisk embetseksamen, skulle det åpnes adgang *for et begrenset antall personer*. Bestemmelsen i vedtaket om at det i *særskilte* tilfeller også skulle kunne dispenseres fra kravet om embetseksamen, understreker antallsbegrensningen for denne gruppa. Kirkemøtet vedtok i pkt. 7 siste ledd at "Ordnningen gjennomføres i svært begrenset omfang". Bestemmelsene i forskrift om tilsetting av menighetsprest følger opp dette.

Det ble i utredningsarbeidet forut for KM-saken i 1989 drøftet om godkjenningsordningen skulle begrunnes i og være knyttet til behovet for økt mannskapstilførsel i kirken. Det ble imidlertid understreket at dette momentet ikke ble vektlagt ved Kirkemøtets godkjenning. Kirkemøtet uttalte tvert imot at "Ordnningen gjøres uavhengig av det til enhver tid aktuelle behov for prester i Den norske kirke. Tiltak for å avhjelpe eventuell mangel på kirkelig betjening må gjennomføres uavhengig av ordningen med ordinasjon av ikke-teologer".

Hovedhensikten med ordningen fram til i dag synes å være at personer med annen relevant utdanning og annen erfaringsbakgrunn vil kunne være til berikelse for menighetene og presteskapet.

Det ble ved kgl.res. av 19. mars 1999 bestemt at personer uten graden cand.theol. kan vigsles til prestetjeneste og tilsettes som prester i Den norske kirke etter nærmere regler gitt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. På denne bakgrunn ble det gjort endringer i forskrift om tilsetting av menighetsprest, fastsatt ved kgl.res. 17. juni 1988. Departementets endringsvedtak er av 14. juli 1999. Ordnningen med ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol., trådte i kraft 1. februar 2000.

Med hjemmel i denne forskriften fastsatte Kirkerådet 31. januar 2000 "Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol".

Med hjemmel i forskriftens § 2 fjerde ledd fastsatte Kirkemøtet 19. november 1999 "Regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av personer som ikke er cand.theol".

For å ivareta oppgaven med å vurdere "ikke-teologer" vedtok Kirkerådet at det skulle oppnevnes en evalueringsnemnd bestående av fem medlemmer:

- ett medlem fra og foreslått av de teologiske fakultetene
- ett medlem fra og foreslått av de praktisk-teologiske seminarene
- ett medlem fra og foreslått av Presteforeningen
- to leke medlemmer oppnevnt av og blant Kirkemøtets medlemmer

Det er blitt varslet at det skal foretas en gjennomgang og evaluering av ordningen med ordinasjon av ikke-teologer i løpet av 2008. Dette har hatt konsekvenser for hvor vidtgående endringer som arbeidsgruppa har foreslått på det nåværende tidspunkt. På enkelte områder har man derfor nøyd seg med å peke på noen problemstillinger som det vil være aktuelt å ta opp i forbindelse med evalueringen av ordningen.

2. KONSEKVENSER AV NYE GRADER OG GRADSREFORMER

På flere måter har kvalitetsreformen, slik den kommer til uttrykk i den nye universitetsloven med de nærmere regler og forskrifter som den hjemler, gjort beskrivelsen av utdanningskravene i gjeldende forskrift avleggs.

Utdanningskrav i gjeldende forskrift

De viktigste trekk ved dagens beskrivelse kan oppsummeres slik: Normalkravet til teoretisk utdanning er graden cand.theol. Denne gradsutdanning etablerer også en kvantitativ målestokk for de andre gradsutdanninger som kan gi grunnlag for vedtak om tilsvarende kompetanse ("grad på samme nivå som ..."). Den både innholdsmessige og kvantitative norm for hva som ved slikt vedtak trengs av teologiske eller kristendomsfaglige studier, er fastsatt som kristendomskunnskap mellomfag. Der det dreier seg om å fravike kompetansekravene i § 2 første ledd, bokstav b, faller alle formelle utdanningskrav bort, og ingen grader eller eksamener brukes som hjelpemiddel for å bestemme hvilken realkompetanse som kreves.

Gjeldende forskrift er videre kjennetegnet av et skarpt skille mellom den teoretiske og den praktisk-teologiske utdanning. For alle, uansett om de har normalkompetanse, tilsvarende kompetanse eller har fått vedtak om fravik av kompetansekravene, kreves det norsk praktisk-teologisk eksamen eller eksamen som er faglig jevn god med denne. I praksis vil dette si at det kreves ett års praktisk-teologisk utdanning. Dette skillet henger for øvrig sammen med at de tidligere gradsreglement plasserte den praktisk-teologiske utdanning utenfor graden, en ordning som riktignok har vært noe modifisert i de seinere år da deler av den praktisk-teologiske utdanning har kunnet gi uttelling innenfor graden, men da som en valgmulighet.

Utdanningssituasjonen innen teologi etter kvalitetsreformen

En av motorene bak gjennomføringa av kvalitetsreformen var den pågående Bologna-prosessen. Denne hadde/har som mål å harmonisere de europeiske landenes høyere

utdanning, blant annet ved hjelp av en mest mulig enhetlig gradsstruktur, idealtypisk tre år på lavere grad (bachelor), to år på høyere grad (master) og tre år på doktorgradstudier (Ph.d.). Dette ble også mal for den norske gradsrevisjonen.

Samtidig med denne reform av *gradene* falt også de gamle eksamensenhetene grunnfag, mellomfag og storfag bort. Hovedfaget ble ”erstattet” av en mastergrad. I stedet for de studieenhetene som forsvant, fikk man et system med mindre moduler/studieemner som kunne settes sammen på et stort antall måter. Størrelsen på disse emnene ble ikke standardisert, og de forskjellige norske lærestedene la seg dels på forskjellig praksis når det gjelder normalemnenes størrelse, som oftest enten 10 eller 15 studiepoeng, dels unnlot de å operere med noen normalstørrelse i det hele tatt og tilbyr i stedet emner i en rekke forskjellige formater, stort sett fra 5 til 30 studiepoeng.

De teologiske lærestedene reagerte forskjellig på forslaget om ny gradstruktur. Ved TF og MF ble det argumentert mot å erstatte cand.theol.-graden med et todelt femårig masterstudium. Hovedargumentet var at teoretikum og praktikum under det gamle regimet allerede var sterkt integrert, og at mastermodellen, som ville ha gjort det nødvendig å plassere praktikum utenfor den femårige graden, ville innebære en tilbakevending til en uheldig pedagogisk modell. En fikk på denne bakgrunn gjennomslag for å beholde graden cand.theol., nå som en fullintegrert grad med normert studietid på 6 år. Ikke bare gir året med praktisk-teologisk utdanning nå uttelling innen graden, denne utdanning er blitt obligatorisk. Ingen kan lenger få en norsk cand.theol.-grad uten allerede, innen graden, å ha ett års praktisk-teologisk utdanning.

Cand.theol.-studiet ved TF starter med et treårig bachelorstudium i teologi og kristendom. Dette er opptaksvilkår til profesjonsstudiet cand.theol. (3 år), men gir også opptak til et masterstudium i kristendomsstudier (2 år), samt til videre religionsstudier. Denne mastergraden i kristendomsstudier, der valgfrihet muliggjør mange innholdsprofiler, kvalifiserer som sådan ikke til presteyrket og gir derfor heller ikke opptak til et praktisk-teologisk seminar.

Også ved MF vil cand.theol.-studentene oppnå graden bachelor ved avlagte 180 studiepoeng før de går videre med resten av studiet. Fakultetet tilbyr ellers flere mastergrader av forskjellig karakter, disiplinbasert og erfaringsbasert, og med forskjellige navn (teologi, kristendomskunnskap, diakoni). Også bortsett fra den manglende praktisk-teologiske utdanninga, kvalifiserer ingen av dem for presteyrket. MF tilbyr også, som studieretninger under sin master i teologi, utdanninger siktet inn mot forskjellige tjenester i andre kirkesamfunn. Av disse er det den metodistiske mastergraden som har interesse i vår sammenheng. Dette er en femårig pastorutdanning der den praktisk-teologiske utdanning (60 studiepoeng) allerede inngår. Den gjensidige metodistisk - lutherske anerkjennelse av hverandres ordinerte prester innebærer at denne utdanninga, en fullintegrert masterutdanning med fem års normert studietid, representerer en særskilt utfordring for hvordan forskriftens utdanningskrav skal formuleres.

Ved MHS valgte man i utgangspunkt en annen løsning. Her mente en at det internasjonale samarbeidet, med mange studenter inn og ut av eget system, var bedre tjent med en bachelor-/mastermodell, evt. med tillegg av praktikum for dem som søkte prestetjeneste. MHS tilbyr nå både en cand.theol.-grad og en mastergrad i teologi. Cand.theol.-graden er treleddet og består av et bachelorstudium, et masterstudium og et praktisk-teologisk studium som delvis er studiemessig integrert. Reglementsmessig ligger imidlertid hele den praktisk-teologiske utdanninga innenfor graden. Samlet normert studietid er 6 år som ved MF og TF. MHS' mastergrad i teologi er i korthet cand.theol.-studiet uten praktikum. Reglementet setter en sperre mot å bruke de samme studieenheter for å oppnå både cand.theol.-graden og mastergraden i teologi. Det vil i praksis si at studenter som først oppnår mastergraden i teologi, og så seinere tar praktikum, allikevel ikke kan tildeles graden cand.theol. En kan altså tenke seg to kategorier av kandidater til presteyrket fra MHS: cand.theol.'er og mastere med praktikum.

Alle de tre teologiske fakultetene tilbyr altså både cand.theol.-studier- og masterstudier i teologi/kristendomskunnskap.

Forskjellen mellom fakultetenes cand.theol.-studier berører først og fremst studieløpets integrasjon av praktikum, og er mindre relevant i denne sammenheng.

Forskjellen når det gjelder mastergradene, er betydelig større. MHS' master i teologi er identisk med institusjonens cand.theol. minus det praktisk-teologiske året. Ved MF og TF har de aktuelle teologiske eller kristendomsfaglige mastergradene et mer variabelt innhold, uansett om de til dels også bærer navnet master i teologi. Ved disse fakultetene kan ingen mastergrad i seg selv garantere teoretikumskompetanse tilsvarende den som inngår i cand.theol.-graden. Dette gjelder også, om enn av andre grunner, MFs mastergrad i metodistisk teologi der omfanget av teoretikumsstudier er vesentlig mindre enn i cand.theol.-graden. Differansen svarer til ett års normert studietid.

Teologiske eller kristendomsfaglige mastergrader tildeles ellers ved flere andre læresteder enn de tre teologiske fakultetene. Ser en nærmere på studieplanene for disse gradene, viser det seg at gradsbetegnelse, for eksempel master i teologi, ikke gir entydige indikasjoner om hvor nært et slikt studium ligger cand.theol.-studiet. Disse studiene kan, etter den enkelte students valg, profileres på forskjellige måter, i noen tilfelle så nært opptil cand.theol.-studiet at det bare er praktikum som mangler, i andre tilfelle vil avstanden kunne være betydelig.

På denne bakgrunn forekommer det klart at gradsnavn som "master i teologi", "master i kristendomskunnskap" eller lignende gir en for upresis beskrivelse av den oppnådde kompetansen til at en ukvalifisert kan bruke dem som angivelse av utdanningskrav i vår forskrift. Eventuelle søkere med en master i teologi kan ha svært forskjellig kompetanse, og kan ikke automatisk ansees å ha teologiske kvalifikasjoner på linje med den teoretiske del av cand.theol.-studiet. Hvorvidt den faktisk er på linje med cand.theol.-kompetansen, må gjøres til gjenstand for individuell vurdering. Siden dette er en faglig vurdering der målestokken må ligge i teoretikumsdelene av cand.theol.-

studiet, bør slike vurderinger forestås av et lærested med rett til å tildele cand.theol.-graden. Her vil det kunne være aktuelt med tilleggsprøver før den samlede utdanning, med henblikk på ordinasjon, av det aktuelle fakultet vurderes som likeverdig med cand.theol.-graden.

Siden det er nødvendig å legge inn en slik individuell vurdering, virker det lite naturlig å la reglementet omtale denne kategorien av søkere under samme ledd som søkere med cand.theol.-grad.

Én mulighet ville da være å omtale disse masterkandidatene sammen med dem som har mastergrader fra andre fagområder enn teologi/kristendomskunnskap. Det forutsettes da at disse fortsatt skal vurderes med henblikk på om de kan tilkjennes tilsvarende kompetanse som den cand.theol.-graden gir. Slik som vurdering av denne kategorien søkere er tenkt under nåværende forskrift, er dette imidlertid ikke noen reint faglig vurdering. I tillegg til det formelle gradskravet, kommer kravet om relevans for prestetjenesten, et alderskrav, krav om fem års forløp siden graden ble oppnådd (evt. også krav som går på erfaring og personlig egnethet). Denne vurdering er derfor heller ikke lagt til utdanningsinstitusjonene, men til en egen evalueringsnemnd. Denne forskjellen i evalueringsgrunnlag og evalueringskriterier tilsier at det ikke er naturlig å behandle innehavere av teologiske/kristendomsfaglige mastergrader på samme måte som innehavere av andre mastergrader, og at reglementet derfor omtaler de to gruppene under forskjellige ledd.

Fra mellomfag til studieemner

Som nevnt har eksamensenheten mellomfag falt bort, og en kan derfor ikke lenger bruke denne termen for å angi hva folk med andre mastergrader må ha av kristendomsfaglig kompetanse. Flere av de aktuelle lærestedene har laget emnepakker i kristendomskunnskap/teologi, enheter som gjerne også inngår i mer omfattende gradsprogrammer, for eksempel "årsenheter" eller "fordypningsenheter". Det er imidlertid ingen enhetlighet her, verken innholdsmessig eller terminologisk. En kan derfor heller ikke bruke slike termer for å angi en kristendomsfaglig minstekompetanse.

Nå dreier dette seg om kandidater som allerede har en mastergrad. Det synes derfor nærliggende å ta utgangspunkt i Forskrift om krav til mastergrad av 2. juli 2002. § 3 i denne forskriften omhandler krav til mastergrad av 120 studiepoengs varighet. Her framgår det at det innen den forutgående utdanning, normalt en bachelorgrad, enten må inngå en "fordypning i fag, emne eller emnegruppe av minimum 80 studiepoengs omfang" eller en "integreert utdanning av minimum 120 studiepoengs omfang innenfor fagområdet for mastergrad".

Kravet om en fordypning på minst 80 studiepoeng svarer til det gamle mellomfagskravet innen cand.mag.-graden. Det er derfor naturlig å legge dette fordypningskravet til grunn for vår forskrifts formuleringer, altså at det må kreves minst 80 studiepoeng innen teologi/kristendomskunnskap. Antakelig må en også her slå fast

at betegnelser som teologi/kristendomskunnskap er for vage som angivelse av denne fordypningsenhetens innhold. Legger en eksempelvis det gamle mellomfaget til grunn, er det ikke en hvilken som helst kombinasjon av slike emner som vil være tilfredsstillende.

Hjelp med denne vansken kan en også hente fra den ovennevnte forskriften om mastergrader. Den siterte paragrafen kan leses som et oppsett av opptakskrav til et masterstudium. Logikken er da at fordypningsenheten på 80 studiepoeng utgjør en nødvendig del av grunnlaget for et videre masterstudium. Den samme logikk ligger for øvrig til grunn for opptaksreglene til høyere nivå innen cand.theol.-programmene. Det betyr at den institusjon som tilbyr et masterstudium (eller cand.theol.-studiet), har rett og plikt til å vurdere om en søker har en fordypningsenhet som i omfang og innhold gir grunnlag for det aktuelle masterstudiet.

Som nevnt gir dagens utbud av mastergrader i kristendomskunnskap et broket bilde. Som opptaksgrunnlag til en del slike utdanningsprogram vil en kunne akseptere fordypningsenheter med en profil som ikke ville gitt opptak til cand.theol.-studiet eller til de masterprogram i kristendomskunnskap som ligger nærmest opp til det gamle kristendom hovedfag. I praksis må en da kunne si at det bare er en fordypningsenhet (80 studiepoeng) i kristendomskunnskap som ville ha gitt opptak til cand.theol.-studiets høyere nivå, som bør aksepteres. Det mest sakssvarende må da være at det er institusjoner med rett til å tildele cand.theol.-graden og dermed til å foreta opptak til dette, som forestår en vurdering også av eventuelle søkeres fordypning i teologi/kristendomskunnskap.

En bør derfor i vår forskrift overlate til disse institusjonene å vurdere om en søker har en fordypningsenhet innen teologi/kristendomsstudier som, fordi den i omfang og profil ville ha tilfredsstilt opptakskravet til videre teologisk studier, også tilfredsstiller forskriftens minstekrav om kristendomsfaglig kompetanse for denne kategorien søkere.

Det anses videre nødvendig i forskriftens utforming å ta høyde for at mange aktuelle kandidater vil ha gamle grader og utdanninger.

Arbeidsgruppa har fremmet følgende forslag til §§ 1, 2 og 3 i ny forskrift om kvalifikasjonskrav:

§ 1 Cand.theol.

Som menighetsprest kan tilsettes person som:

- a) er medlem av Den norske kirke og*
- b) har rett til å bruke tittelen *candidata/us theologiae* og*
- c) innenfor eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, et norsk teologisk fakultet og*
- d) behersker norsk språk slik det kreves etter lov av 11. april 1980 nr. 5 om målbruk i offentlig tjeneste.*

**Dersom et krav om fullført VTP skal hjemles i forskriften, bør det gjøres som en ny bokstav d) i denne paragrafen. Følgende formulering foreslås i så fall:*

"og har gjennomført innføringsprogrammet "Veien til prestatjeneste" eller en ordinasjonsforberedelse som av norsk biskop er vurdert som likeverdig."

** Her kan man også vurdere å ta inn en bestemmelse om innhenting av politiattest.*

§ 2 Teologiske og kristendomsfaglige mastergrader

Som menighetsprest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene a), c) og d), og som har rett til å bruke tittelen master eller en av de tidligere høyere gradstitler, og som av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert å inneha en kompetanse som i innhold og omfang tilsvarer cand.theol.-graden.

**Dersom VTP hjemles i § 1, må referansen til denne paragrafen endres til:*

"som oppfyller kravene i § 1 bokstavene a), c), d) og e), og som har rett ..."

§ 3 Annen tilsvarende kompetanse

Som menighetsprest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene a), c) og d) og etter vedtak av Evalueringsnemnda anses å inneha tilsvarende kompetanse som candidata/us theologiae på følgende grunnlag:

** Også her vil en evt. hjemling av VTP i forskriften innebære endringer i referansen til § 1, identisk med omformuleringen i § 2.*

- 1) minst femårig gradsutdanning ved høyere lærested med en innholdsprofil som er, eller som søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestatjenesten og,*
- 2) som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning som, av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert som tilstrekkelig opptaksgrunnlag til teologistudier på høyere nivå, minst 80 studiepoeng, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og*
- 3) av nemnda ikke finnes personlig uegnet til prestatjeneste og*
- 4) har fylt 35 år og*
- 5) har innehatt graden i minst 5 år. Evalueringsnemnda kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette vilkåret når graden ble oppnådd etter fylte 50 år.*

3. SPØRSMÅL OM EGNETHET OG ERFARING

- med særskilt fokus på søkere med grad på samme nivå som cand.theol. ("kategori A").

Generelt om egnethetsvurdering

Det er i dag flere instanser som vurderer en persons egnethet i forhold til fremtidig prestetjeneste; biskopene og de praktisk-teologiske seminarene er kanskje de tydeligste aktørene i bildet. For kandidater som er kommet inn via godkjenningsordningen for ikke-teologer som er lagt til Kirkerådet, vil også evalueringsnemnda etter dagens ordning til nå ha utført en viss egnethetsprøving.

De praktisk-teologiske seminarene har et selvstendig ansvar for å foreta egnethetsvurdering av samtlige studenter i den praktisk-teologiske utdanningen. Uavhengig av om man har gjennomført et teologisk studium eller er kommet inn via nemnda (kategori A eller B), vil man gjennomgå en egnethetsprøving under den praktisk-teologiske utdanning med mulighet til å få karakteren ikke bestått. Egnethetsvurderingen skjer både i tilknytning til de ulike praksisperiodene og i tilknytning til den virksomhet som skjer på studiestedet.

Biskopene vil også foreta en egnethetsvurdering i forbindelse med "Veien til prestetjeneste" og under ordinasjonssamtalen.

Arbeidsgruppa finner det riktig at det skjer en egnethetsvurdering av flere ulike instanser og i flere ledd til ulik tid, slik dagens ordning legger opp til. Det vil være både viktig og riktig at de ulike instanser fortsatt har en selvstendig rett og plikt til å vurdere om en person er egnet til prestetjeneste. De ulike instansene vil møte kandidatene på ulike stadier av deres forberedelser til prestetjeneste og bør ha en selvstendig rett og plikt til å vurdere kandidatens egnethet for prestetjeneste på det nivået vedkommende befinner seg på. En vil videre måtte legge til grunn at den enkelte kandidat vil gjennomgå en personlig modning gjennom både den praktiske og teoretiske utdanning.

Bør Evalueringsnemnda foreta egnethetsvurdering?

Det spørsmål som særlig melder seg, er i hvor mange ledd egnethet skal prøves, og spesielt om og hvordan Evalueringsnemnda skal ha til oppgave å prøve slik egnethet for ikke-teologer. Det vil være sistnevnte problemstilling som er særlig relevant i denne sammenhengen. Arbeidsgruppa oppfatter det ellers slik at spørsmålet om vurdering av erfaring må sees som nært forbundet med vurdering av egnethet, og ikke som et helt selvstendig vurderingstema. Den vesentlige hensikt med å trekke inn erfaring må være å etablere et formålstjenlig grunnlag for en eventuell egnethetsvurdering.

Forskrift om tilsetting av menighetsprest § 2 opererer med to kategorier søkere som Kirkerådet har fått myndighet til å godkjenne. Den første (kategori A) omfatter søkere som har en grad på samme nivå som cand.theol.-graden innen et fagfelt som er relevant for prestedtjenesten, jf. § 2 første ledd bokstav b). Den andre kategorien (kategori B) gjelder personer som foreslås av en biskop og som biskopen søker for. For den siste kategorien kreves det personlige forutsetninger som utvilsomt gjør vedkommende særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste, og det skal forligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste, jf. § 2 annet ledd.

Spørsmålet her blir for det første om det bør foretas en slik egnethetsvurdering, for en del basert på opplysninger om relevant praksis, også for søkere i kategori A. Hvis svaret på dette spørsmålet blir ja, vil de neste spørsmålene som melder seg, være om dagens regelverk gir en tilstrekkelig klar hjemmel for den vurderingen, og om det er behov for en endring av reglene på dette området.

Reglene som Kirkerådet fastsatte, presiserer i § 3 kravene for godkjenning på enkelte punkter; blant annet sier tredje ledd at personlig egnethet skal vektlegges i forhold til kategori A.

Det må være et utgangspunkt at Kirkerådet holder seg innenfor de rammene som er gitt Kirkerådet i forskriften. Det kan derfor spørres om Kirkerådets fastsettelse om vurdering av egnethet for kategori A er forenlig med ordlyden i forskriften § 2 bokstav b).

Forskriftens § 2 annet ledd nevner uttrykkelig søkerens personlige forutsetninger som et relevant moment i forhold til kategori B. Det hadde vært naturlig at det hadde kommet klart frem dersom dette også skulle være relevant for kategori A.

I forbindelse med Kirkerådets evaluering av ordningen etter ett års praktisering, uttalte departementet til Kirkerådet 24. april 2001 at departementet forsto reglene slik at det ikke var adgang til å vektlegge personlig egnethet under kategori A.

Kirkemøtet behandlet klagereglene i sak KM 10/99. I den forbindelse heter det i saksdokumentet til Kirkemøtet at: "Evalueringnemnda bør i relasjon til relevant fagfelt være tilbakeholden med å vurdere personlig egnethet. Men i samband med de dokumenter som foreligger vil det kunne være vanskelig å overse spørsmålet om egnethet. Komiteen uttalte i sin innstilling at personlig egnethet burde være vurderingstema i forhold til begge kategorier, og Kirkemøtets vedtak ba Kirkerådet "ta med komiteens merknader i den videre behandling av saken". Det er derfor klart at Kirkemøtet har ment at personlig egnethet skal være vurderingstema også i forhold til kategori A.

Evalueringnemnda har i sin praksis vært tilbakeholdne med å vektlegge egnethet for personer innen kategori A. Men nemnda har ikke fullt ut lagt egnethetsvurdering til side.

Under dette punktet, egnethetsvurdering for søkere i kategori A, har arbeidsgruppa ikke kommet til noen enstemmig konklusjon. De spørsmål som reiser seg her, vil for det første være om evalueringsnemnda skal foreta en egnethetsvurdering, og hvor omfattende denne i tilfelle skal være. Dersom det skal foretas en slik vurdering, kommer spørsmålet om hvordan en slik egnethetsvurdering skal hjemles evt. er hjemlet i tilsetningsforskriften. Gruppa har delt seg i to ulike standpunkter og overlater til departementet å ta nærmere standpunkt til hvilken løsning som bør fastsettes.

Flertallet i gruppa legger særskilt vekt på Kirkemøtets ønske om at det bør legges vekt på praksis og egnethet, nedfelt i de nærmere regler gitt av Kirkerådet, men vil advare mot å tolke dette som et ønske om en virkelig omfattende egnethetsvurdering. Disse medlemmene ser flere grunner til at egnethet bør tas med i vurderingen av både kategori A og B, men tenker seg at dette for kategori A bør ha et langt mer beskjedent omfang enn for kategori B. Flere av arbeidsgruppas medlemmer henviste her til at forskjellige former for skikkethetsvurdering jo også finner sted under gjennomføring av et regulært teologisk profesjonsstudium, også utenom de praktisk-teologiske studieemnene og praksisperiodene. Siden evalueringsnemnda for disse kandidatens vedkommende primært skal vurdere deres utdanning, vil det ligge nær å tenke seg en egnethetsvurdering som i karakter og omfang er analog med den som hører et normalt teologisk studium til.

Ordningen er ment å gjelde for et begrenset antall personer. Det gjelder særlig for kategori B, men også for kategori A. Ved å vektlegge egnethet i vurderingen kan en unngå at for mange godkjennes som prester gjennom denne veien, som er ment som en alternativ vei og ikke den normale vei til prestatjeneste.

Det kan også tale for egnethetsvurdering for kategori A at en utsiling av kandidater som ikke synes å ha personlige forutsetninger for prestatjenesten, bør skje så tidlig som mulig i prosessen. Selv om det er lagt opp til at siling skal skje også senere i prosessen, av praktikum eller ved eventuell ordinasjon og tilsetting, bør en viss form for personlighets- eller egnethetsvurdering likevel kunne skje i nemnda. Det er vanskelig å se at det er helt klare skillelinjer mellom vurderingen i nemnda og de senere evalueringene.

Kirkemøtet har ment at egnethet skal være et vurderingstema. Det samme har Kirkerådet ved å fastsette i sine "Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting for personer som ikke er cand.theol." (§ 3 pkt. 5 nest siste avsnitt) at "[p]ersonlig egnethet skal vektlegges".

Man mener at det er utmeislet en hensiktsmessig praksis i evalueringsnemnda som bør videreføres. På denne måten vil helt uegnede kandidater kunne bli stoppet før de kommer for langt i prosessen med å forberede seg til prestatjeneste. Man ser det som hensiktsmessig at det foretas en begrenset egnethetsvurdering også innenfor kategori A (jf. arbeidsgruppas forslag til kvalifikasjonsforskrift nedenfor i § 3 "Annen tilsvarende kompetanse") på linje med den egnethetsvurdering som skjer i evalueringsnemnda i dag. I forbindelse med vurderingen av fagets relevans for prestatjenesten bør det også kunne legges noe vekt på søkerens praksis.

Flertallet har derfor samlet seg omkring følgende forslag til ny paragraf 3 i ny forskrift om kvalifikasjonskrav.

§ 3 Annen tilsvarende kompetanse

Som menighetsprest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene a), c) og d) og som etter vedtak av Evalueringsnemnda anses å inneha tilsvarende kompetanse som kandidata/us theologiae på følgende grunnlag:

** Også her vil en evt. hjemling av VTP i forskriften innebære endringer i referansen til § 1, identisk med omformuleringen i § 2.*

1) minst femårig gradsutdanning ved høyere lærested med en innholdsprofil som er, eller som søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestatjenesten og,

2) som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning som, av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert som tilstrekkelig opptaksgrunnlag til teologistudier på høyere nivå, minst 80 studiepoeng, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og

3) av nemnda ikke finnes personlig uegnet til prestatjeneste og

4) har fylt 35 år og

5) har innehatt graden i minst 5 år. Evalueringsnemnda kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette vilkåret når graden ble oppnådd etter fylte 50 år.

Flertallet finner det naturlig om Kirkerådet går gjennom de nærmere reglene på dette området og tilpasser disse til den begrensede egnethetsvurdering som må forutsettes å ligge i formuleringen ”ikke finnes personlig uegnet til prestatjeneste”. Man ville således få et tydeligere samsvar med tolkning av forskriftens hjemmel for en begrenset egnethetsvurdering.

Arbeidsgruppa har hatt ulike drøftinger om dagens forskrift i tilstrekkelig klar grad hjemler en vurdering av personlig egnethet og en vekt på vedkommendes praksis også for kategori A, men finner ikke grunn til å redegjøre nærmere for disse drøftelsene ettersom flertallet i gruppa har samlet seg om et forslag til ny forskriftstekst.

Ett av medlemmene i gruppa mener at begrepet ”egnethet” ikke er tilstrekkelig presist til å bli brukt som kriterium for en nemndevaluering av denne typen. Dette medlem foreslår isteden at nemndas mandat blir definert til å omfatte en vurdering av kandidatenes samlede realkompetanse. Realkompetansevurdering er etter hvert blitt et innarbeidet begrep i norsk utdannings- og arbeidsliv og er samlet uttrykk for kompetanse tilegnet både gjennom formelle utdanningsystemer og gjennom uformell læring og erfaring i arbeidsliv og andre sammenhenger.

I realiteten har Den norske kirke, gjennom sitt tidlige vedtak om å åpne opp for alternative veier til prestatjeneste, vært en foregangsinstitusjon når det gjelder å

anerkjenne at det kan finnes andre måter å tilegne seg nødvendig kompetanse på enn gjennom de formelt etablerte utdanningssystemer. Dette gjør ikke nemndas arbeid mindre krevende, men det tydeliggjør hva som er mandatet.

Realkompetansevurderinger er metodisk vanskelige og involverer som oftest vurderinger av utført arbeid. En konsekvens av dette er at nemndas sammensetning bør tilpasses dette slik at også representanter fra prestenes arbeidsgiverside får tydeligere sete i nemnda.

Egnethetsvurdering av disse kandidater for prestedtjeneste i Den norske kirke forutsettes dermed å bli gjort dels av de praktisk-kirkelige utdanningsinstitusjoner, dels av biskopen. I tillegg vil (bør) det bli foretatt vurderinger av egnethet (eller skikkethet) i forhold til en konkret stilling i forbindelse med tilsetning. Dette tilligger arbeidsgiver. Det forutsettes at arbeidsgiver vektlegger såkalte "saklige kriterier" for sin skikkethetsvurdering.

4. BISKOPEN SOM "SØKER" VED FRAVIK (KATEGORI B)

Gjeldende § 2 annet ledd fastslår at "Kirkerådet er bemyndiget til, etter forslag fra *vedkommende biskop* og når det foreligger helt særlige grunner, å fravike kompetansekravene i første ledd bokstav b."

Det er således bare en biskop som kan fremme forslag om at det skal vurderes om en person faller inn under kriteriene i det som tidligere er blitt omtalt som kategori B. Den enkelte person kan således ikke på egne vegne fremme et slikt forslag. Det ligger således en relativt sterk silingsmekanisme innebygd i denne bestemmelsen ved at en biskop må finne at vedkommende sannsynligvis oppfyller kravene i paragrafen, og at biskopen deretter finner å kunne fremme en søknad for vedkommende. Gruppen antar at biskopene bare vil fremme en søknad for personer som de ville finne det uproblematisk å ordinere til prestedtjeneste dersom søknaden ble tatt til følge av evalueringsnemnda. Det er imidlertid viktig å understreke at biskopen ikke dermed gir noe forhåndsløfte om ordinasjon.

Dagens klageregler, fastsatt av Kirkemøtet 19. november 1999, begrenser klageretten når det gjelder søknad om fravik fra kompetansekravene, til den forslagsstillende biskopen, mens den det blir søkt for, selv, etter disse reglene, ikke har klagerett. Arbeidsgruppa mener at det er svært tvilsomt om denne begrensningen er forenlig med reglene i forvaltningsloven § 28 om rettslig klageinteresse, se nærmere under kapittelet om saksbehandlingsregler nedenfor. Det er således etter vår oppfatning sikkert at Kirkerådet i en evt. klagesak, også med dagens system med biskopen som "søkeberettiget", vil måtte behandle klager både fra biskopen og søkeren.

Denne tolkningen av forvaltningsloven aktualiserer spørsmålet om hvem som skal kunne søke om godkjenning for denne gruppa. Arbeidsgruppa mener at det kanskje bør foretas en nærmere utredning av dette spørsmålet i forbindelse med Kirkemøtets evaluering av ordningen med ordinasjon av ikke-teologer. Ved en omlegging der vedkommende kandidat selv søker nemnda om godkjenning, ville man kunne beholde dagens silingsmekanisme ved at behandling av søknaden forutsetter en biskops anbefaling. Biskopene ville også kunne oppfordre personer om å søke godkjenning dersom vedkommende skulle finne det vanskelig å fremme en slik søknad på egne vegne. Dersom man skulle velge en slik ordning, ville det være naturlig at det var kandidaten selv som fremmet en eventuell klage på et negativt vedtak i nemnda, i stedet for at både biskopen og vedkommende kandidat, ut fra forvaltningsloven § 28, kan klage på vedtaket. Gruppa vil imidlertid som nevnt ovenfor anbefale at man venter med en slik evt. omlegging av hvem som skal kunne fremme en søknad for denne gruppa til etter Kirkemøtets gjennomgang av ordningen. Imidlertid bør det allerede nå gjøres endringer i klagereglene for og avklare forholdet til forvaltningslovens § 28. Se nærmere om dette nedenfor i kapittel 9 "Klageordning og saksbehandlingsregler"

5. FEMÅRSREGELN (KATEGORI A)

Det er kommet enkelte reaksjoner på kravet i forskriften om at det må være 5 år siden graden (på samme nivå som cand.theol.) er oppnådd for søkere innen kategori A. Slike reaksjoner gjelder i all hovedsak for personer som videreutdanner seg i 40-50-årsalderen. Dersom disse skal måtte vente i ytterligere 5 år etter at graden er oppnådd med å søke om tilkjenning av kompetanse for tilsetning som prest, vil vedkommende få en høy alder før en eventuell prestetjeneste kan starte, og prestetjenesten vil følgelig også bli av kort varighet. Dette kan i noen sammenhenger vurderes som uheldig.

Denne problemstillingen ble tatt opp under Kirkemøtets behandling av sak KM 9/98. Kirkemøtet vedtok å anbefale overfor departementet at "Kirkerådet kan dispensere fra kravet i denne paragrafs (§ 2) første ledd, fjerde strekpunkt for personer som har oppnådd graden etter 50 år ..."

Bispemøtet ga under sak BM 06/2001 overfor evalueringsnemnda uttrykk for at man for søkere over en viss alder burde vurdere å gi mulighet til å fravike kravet om at det må være gått 5 år fra man har oppnådd sin akademiske grad til man kan få den godkjent som relevant grad på tilsvarende nivå med cand.theol.-graden.

Det har vist seg at bestemmelsen om 5-årsfristen har slått ekstra hardt ut for enkelte personer som ellers har syntes aktuelle for behandling i evalueringsnemnda med sikte på tilkjenning av kompetanse. Formålet med bestemmelsen om at det skal ha gått 5 år siden graden er oppnådd, er primært å unngå at ordningen blir brukt som en snarvei til prestetjenesten. Arbeidsgruppa mener at denne bestemmelsen som hovedregel har

fungert godt, men at det kan være grunn til innføre en begrenset unntaksbestemmelse for personer som oppnår graden etter fylte 50 år for å ikke i praksis utelukke personer som oppnår sin akademiske grad senere i livet enn i 20-30 årene, og derved også oppnå en sterkere seniorpolitisk profil på ordningen.

Ut fra erfaringer og intensjonen med ordningen om tilkjenning av kompetanse for personer med annen grad enn cand.theol., bør bestemmelsen gi en åpning for å fravike 5-årstidsfristen for personer som har oppnådd graden etter en viss alder. Hovedregelen bør fortsatt være at det skal ha gått 5 år siden avlagt hovedfagseksamen/oppnådd grad, men at Evalueringsnemnda i særlige tilfelle kan gjøre unntak fra denne bestemmelsen for personer som har oppnådd graden etter fylte 50 år. Innholdet i dette begrepet vil måtte utmeisles gjennom evalueringsnemndas praksis. Det vil ivareta intensjonen i Kirkemøtets anliggende fra 1998, fra Bispemøtet i 2001 og utredningen "Ordinasjon av ikke-teologer" fra 1988.

Arbeidsgruppa fremmer derfor følgende forslag i § 3 nr. 5 i forslag til ny forskrift om kvalifikasjonskrav:

"... har innehatt graden i minst 5 år. Evalueringsnemnda kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette vilkåret når graden ble oppnådd etter fylte 50 år..."

6. TILSETTING OG ALDERSGRENSER

Tilsetting og ordinasjon

Arbeidsgruppa legger til grunn gjeldende regler om at det bare er biskopen som kan treffe beslutning om vigsling til prestedtjeneste og forrette vigslingshandlingen (Tjenesteordning for biskoper (TOB) § 8). Ordinasjon ved biskopen inngår som ett ledd i den samlede kirkelige kallelseprosedyre. Biskopen kan kun ordinere personer som fyller de fastsatte *kvalifikasjonskravene* for å bli tilsatt som prest (TOB § 8 andre ledd).

Hovedregelen som normalt følges, er at biskopen bare kan ordinere personer som er *tilsatt* i ordnet kirkelig stilling som krever ordinasjon. (TOB § 8 tredje ledd). Biskopen treffer nå selv beslutning om ordinasjon av personer som ikke er tilsatt som prester. Fortsatt gjelder at slik beslutning fattes innenfor nærmere regler fastsatt av Bispemøtet (TOB § 8 tredje ledd), slik de ble fastsatt i Bispemøtet i sak 17/90. Saken er nå til revisjon i Bispemøtet, se sak BM 22/05.

Det någjeldende regelverket er relativt omfattende og gjelder blant annet ordinasjon til:

- vikartjeneste
- feltpresttjeneste
- prestedtjeneste i organisasjon/institusjon
- fast tjeneste ved teologiske læresteder

Biskopene har samlet sagt at vikartjeneste som skal gi grunnlag for ordinasjon, bør være et *"tilsettingsforhold av rimelig varighet, normalt minimum ett år, under ingen omstendighet kortere varighet enn et halvt år."*

Ordinasjon til feltpresttjeneste er betinget av at vedkommende har en *"klar motivasjon for fortsatt prestedtjeneste etter avsluttet verneplikt"*.

Søknad om ordinasjon til prestedtjeneste i organisasjon eller institusjon *"framsendes av ledelsen"*. Biskopene forutsetter at tilsettingsforholdet er av *"rimelig varighet"*, og det er en forutsetning at vedkommende i sin tjeneste vil komme til å forrette gudstjenester og ivareta pastorale funksjoner som *"en vesentlig del av sin tjeneste"*.

Ordinasjon til faste teologiske lærestillinger forutsetter at *"den kirkelige og pastorale side ved læregjerningen bør markeres"*.

For vikaroppdrag kortere enn et halvt år, for kandidater som skal tjenestegjøre som feltprester, men ikke sikter mot ordinær prestedtjeneste etter avsluttet verneplikt, heter det at *"ordningen med fullmakter heller bør benyttes"*.

Et utvalg ledet av biskop Sigurd Osberg har gått gjennom disse og tilgrensende problemstillinger i en utredning for bispemøtet. Biskopene arbeider nå med ordningen, se her blant annet sak for Bispemøtet BM 22/05.

Tilsetting og aldersgrenser

Det har opp gjennom tiden blitt stilt krav om oppnådd alder for tilsetting i særskilte stillinger i samfunnslivet. Dette gjaldt særlig for statstjenestemann og/eller embetsmann. I særlig grad har spørsmålet om aldersgrense vært knyttet til utdanning og dokumentert kompetanse, mens det i de senere år i stigende grad er åpnet for vurdering av erfaring og realkompetanse. Tilsvarende var det aldersregler for tilsetting i enkelte prestedstillinger, slik at f.eks. sokneprestene fulgte reglene for embetsmannsstillinger fram til 1989. I noen grad hang dette sammen med selvstendig myndighetsutøvelse. I dag er det bare prost og biskop som fortsatt er embetsmenn i Den norske kirke, men det er ikke lenger regler om minstealder for tilsetting i disse stillingene.

Derimot gjelder fortsatt krav til kompetanse og – som nevnt over - krav om tilsetting før ordinasjon. Dette medfører i praksis en nedre grense for tilsetting, blant annet ut fra aldersregler om opptakskrav til læresteder og tiden det tar å gjennomføre et studium.

Etter arbeidsgruppas mening foreligger det på den annen side en øvre aldersgrense for tilsetting. Denne grense følger av reglene om pensjonsalder og arbeidsførhet. Ut fra det som er omtalt over om tilsetting og ordinasjon, mener utvalget at en kan ikke tilsette i offentlig kirkelig stilling, og derfor heller ikke ordinere, personer som enten har gått av med pensjon eller ikke er arbeidsføre. Relevansen av dette er etter arbeidsgruppas oppfatning tydeligst når det gjelder ordinasjonssaker hvis karakter er tilnærmet *honoris causa*.

Tilsetting og kompetansekrav

I utgangspunktet er alder, etter gjeldende forskrift og øvrige regelverk, bare et vurderingselement i forbindelse med godkjenning og tilsetting dersom en fraviker de generelle krav til profesjonsutdanningen. Imidlertid spiller alder inn som følge av reglene om godkjenning av utdanning og erfaring som samlet sett skal gi grunnlag for fravik fra de generelle krav. Det som ligger til grunn, er at annen realkompetanse som skal vurderes som jevn god med cand.theol., må være relevant – og at erfaring skal være relevant.

Dette forholdet må også sees i sammenheng med "Veien til prestedtjeneste" - som ett av flere elementer som samlet skal gi et integrerende helhetsperspektiv på utdanningen. Da blir også aldersperspektivet et moment i den grad det gir uttrykk for den erfaring som skal erstatte formalkompetanse.

Synspunktene over foranlediger ingen forslag til endring av forskriften, men kan derimot være veiledende for hvordan ordningen praktiseres. Først og fremst gjelder dette kravene til en framtidig tjenestes varighet og omfang, tydeligst slik de kommer til uttrykk i de nærmere regler vedtatt av Bispemøtet i sak 17/90. Implisitt i disse kravene ligger det en øvre aldersgrense for tilsetting og ordinasjon, men denne må sies å være av skjønnsmessig karakter. Når det gjelder evalueringsnemndas virksomhet, har nemnda til nå lagt noe vekt på alder når man har vurdert vilkåret om at det må være "et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste" for kategori B. Arbeidsgruppa sier seg enig i at det må være relevant å legge en viss vekt på alder og på det sannsynlige omfanget tjenesten vil få når man vurderer om vilkåret om "særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste" er oppfylt. Et slikt argument vil også være relevant etter det forslag som arbeidsgruppa fremmer her (se forslag til § 4 nedenfor), og det vil også i framtiden være grunn til å kreve at tjenesten sannsynligvis vil ha en viss størrelse både i tid og omfang før unntak fra kvalifikasjonskravene bør gis etter denne bestemmelsen.

7. PRESISERING AV SKJØNNSMESSIGE KRITERIER

Bestemmelsene i FTMP § 2 annet ledd om at de normale kompetansekravene unntaksvis kan fravikes (kategori B), inneholder to sett av skjønnsmessige kriterier:

- a) Den det søkes for, skal ha *"personlige forutsetninger som gjør at vedkommende utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste i Den norske kirke"*.
- b) Det skal være *"et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste"*.

Konjunksjonen "og" i bestemmelsens ordlyd innebærer at kriteriene må forstås som kumulative vilkår, og begge kriteriene må således oppfylles dersom det skal være grunnlag for fravik.

Det later til å være bred enighet om at kriterium a) er nødvendig for sikre at de som tilkjennes kompetanse på denne måten, virkelig har de nødvendige kvalifikasjoner for å utføre prestedtjeneste. Arbeidsgruppa minner her om at det ikke finnes begrensninger for hva slags prestestillinger denne kategori søkere kan tilsettes i. Det er ingen formelle hindringer for at de som tilkjennes kompetanse på grunnlag av personlige forutsetninger etter FTMP § 2, også kan utnevnes til lederstillinger som prost og biskop.

Det later heller ikke til å være uenighet om at kriterium a) i seg selv er utilstrekkelig for fravik av de ordinære kompetansekravene, med andre ord at kriterium b) også må oppfylles som grunnlag for vedtak om dette.

Derimot har en kunnet spore både usikkerhet og en viss uenighet om *hvordan* kriterium b) skal tolkes. Kirkerådet ved Evalueringsnemnda har redegjort nærmere for sin tolkning og praktisering av dette kriteriet. Kirkerådet (nemnda) tolker kriteriet slik at det må være et helhetskirkelig behov for den særlige kompetanse som søkeren har. *Prestemangel* kan dermed ikke anses som "særlig kirkelig behov" i denne sammenheng. Denne tolkning av hvordan kriteriet "særlig kirkelig behov" skal anvendes i det enkelte tilfelle, henger sammen med at prestemangel, under Kirkemøtets behandling av reformen, uttrykkelig ble avvist som begrunnelse for å innføre *ordningen*.

Noen biskoper har likevel fremmet sak for nemnda hvor prestemangel, regionalt eller lokalt, har vært anført som særlig kirkelig behov. Vi må derfor anta at enkelte biskoper har funnet Kirkerådets tolkning av kriterium b) for snever.

Når det gjelder Bispemøtet som organ, har dette riktignok satt "spørsmålsteget ved den meget restriktive tolkning av enkelte formuleringer i forskriften som nemnda legger til grunn for sine vedtak" (sak BM 29/03), men uten å fremme forslag om endringer. Denne uttrykkelige problematisering synes imidlertid først og fremst å gjelde nemndas tolkning av kriterium a), de personlige forutsetningene.

Nemnda ga en skriftlig redegjørelse for sin tolkning i brev til BM av 08.11.03. Til dette protokollerte BM (sak BM 41/04) at det tar redegjørelsen "til etterretning". Videre i samme vedtak vises det til Kirkerådets vedtak om prosedyre for videre behandling av saken, som bl.a. innebærer at ordningen skal evalueres av Kirkemøtet i 2008 (sak KR 46/04). Bispemøtet gir "sin tilslutning" til dette opplegget. BM har ikke behandlet saken etter dette.

Det foreligger dermed ingen forslag fra BM om å endre de skjønnsmessige kriteriene for fravik av kompetansekravene. Bispemøtets vedtak fra 2004 må tolkes slik at det først er etter kirkemøtebehandlingen i 2008 at dette organet eventuelt vil fremme slike forslag.

Det er ellers vanskelig å se at en i saker som dette kan unngå kriterieformuleringer som er av skjønnsmessig karakter. Sier en skjønn, sier en også at det foreligger et legitimt rom for varierende skjønnsanvendelse. Dette betyr at både kriteriene og den faktiske skjønnsanvendelsen kan gjøres til gjenstand for debatt, både generelt og i det enkelte tilfelle. Kritikkk av skjønnsanvendelse behøver ikke i seg selv også medføre kritikkk av de skjønnsmessige kriteriene, jf. Bispemøtets holdning. Kritikkk av skjønnsanvendelsen vil allikevel, av den instans som forvalter skjønnnet, kunne bli tatt hensyn til ved framtidig søknadsbehandling.

Samlet finner arbeidsgruppa at formuleringen av kriterium a) gir en rimelig balanse mellom presisjon og tolkningsrom, og avgrenser tolkningsrommet på en god måte. Kriterium b) er språklig sett mer utydelig, og en bør ved en seinere totalgjennomgang av ordningen overveie klarere formuleringer. Når dette ikke anses som presserende i denne omgang, er det fordi de Kirkerådsvedtak som p.t. fungerer som tolkningsveiledning for dette kriteriet, gjør det godt appliserbart.

Arbeidsgruppa vil på denne bakgrunn anbefale at det i denne omgang ikke foretas annet enn evt. rent redaksjonelle endringer i bestemmelsene om de skjønnsmessige kriterier som må oppfylles ved fravik av ordinære kompetansekrav for tilsetting i prestestilling.

Arbeidsgruppa fremmer derfor følgende forslag til § 4 i en ny forskrift om kvalifikasjonskrav:

§ 4 Særlige kvalifikasjoner

Som menighetsprest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene bokstav a), c) og d) og Evalueringsnemnda har truffet vedtak om å gjøre unntak fra § 1 bokstav b) for vedkommende. Vilkår for at nemnda kan treffe slikt vedtak, er at det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop. Vedkommende må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestetjeneste i Den norske kirke, og det må også foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

**Referansen til bokstavene i § 1 må her, ved en eventuell hjemling av VTP for de andre kategoriene, endres til:*

”... som oppfyller kravene i § 1 bokstavene a), c) og e) og Evalueringsnemnda...”

8. VEIEN TIL PRESTETJENESTE

Den normale vei til prestetjeneste i Den norske kirke har i løpet av de siste årene undergått flere forandringer. En av de viktigste ligger i etableringen av programmet ”Veien til prestetjeneste”. Selv om dette ikke er uttrykkelig nevnt i arbeidsgruppas mandat, finner vi det likevel naturlig å inkludere en omtale av dette i vår drøfting.

Etter mange år med utredninger og forberedelse etablerte Bispemøtet i 1999 innføringsprogrammet ”Veien til prestetjeneste” som et ordinasjonsforberedende tiltak. Programelementet ”ordinasjonssamlinger” ble første gang gjennomført sommeren 1999, mens elementet stiftspraksis ble igangsatt i 2001. Programmet driftes i dag av biskopene i fellesskap gjennom Bispemøtet, i samarbeid med bispedømmerådene, de tre teologiske fakultetene og Det praktisk-teologiske seminar.

I samråd med partnerne nevnt ovenfor har Bispemøtet fastsatt et sett med ”grunnregler” som definerer programmets formål og innhold, oppgavefordeling mellom partnerne m.v. (sak BM 29/05).

I følge grunnreglene (§ 1) har VTP som mål:

- å rekruttere, motivere og forberede til ordinasjon og prestetjeneste,
- å utvide deltakernes kjennskap til Den norske kirke,
- å gi deltaker og veiledningsbiskop anledning til å bli kjent med hverandre,
- å gi biskop som skal forestå ordinasjon, grunnlag for å prøve deltakerens skikkethet.

Grunnreglene har videre en bestemmelse (§ 3) om at VTP som hovedregel er å anse som *obligatorisk* ordinasjonsforberedelse:

”Godkjent gjennomføring av ”Veien til prestetjeneste” er nødvendig vilkår for å bli ordinert til prest i Den norske kirke. Biskopen som forestår ordinasjon, kan godkjenne annen form for ordinasjonsforberedelse som likeverdig med ”Veien til prestetjeneste”, eller i særlige tilfeller gi dispensasjon fra kravet.”

For å følge opp denne bestemmelsen har biskopene forpliktet seg kollegialt til å kreve fremlagt attest for gjennomført VTP før de foretar ordinasjon (jf. ”utfyllende bestemmelser” om VTP § 23).

Bestemmelsen i grunnreglene § 1 er formulert for å ta høyde for at noen av teologistudentene av ulike grunner ikke gjennomfører VTP parallelt med teologistudiet, slik det legges opp til som normalordning. Med tanke på denne gruppa gir bestemmelsen en dobbelt adgang til dispensasjon. Biskopen kan enten:

- a) "ekvivalere" annen utdanning/forberedelse som svarer til VTP i innhold og omfang, eventuelt legge til rette for at slik utdanning/forberedelse gjennomføres som et individuelt "hurtigopplegg" før ordinasjonen, eller
- b) i særlige tilfeller fritta helt fra dette kravet om ordinasjonsforberedelse.

Det gjøres i denne forbindelse oppmerksom på at elementet "stiftspraksis", fordi det har et noe annet hjemmelsgrunnlag enn programmet for øvrig, isolert sett ikke uten videre omfattes av biskopens dispensasjonsadgang. Som ledd i de studieprogram som fører fram til cand.theol.-graden, må utdanningsinstitusjonene ha rett til å ekvivalere eller dispensere fra det.

Da "grunnreglene" nevnt ovenfor ble utarbeidet, førte Bispemøtet en samtale med departementet om de rettslige sidene ved å anse VTP som i utgangspunktet obligatorisk for den som fremstiller seg for ordinasjon. Departementet hadde ikke merknader til å tolke TOB § 8 første ledd slik at denne bestemmelsen kan sies å gi hjemmel for VTP som obligatorisk ordinasjonsforberedelse, med de unntaksmulighetene som er innarbeidet i Bispemøtets bestemmelse.

Det er framført flere argument for at biskopenes hjemmel for å kreve gjennomført VTP som vilkår for ordinasjon bør befestes grundigere og ekspliseres tydeligere i det formelle regelverk.

Ett argument er å sikre at VTP får en *helhetskirkelig virkning*. Grunnreglene for VTP forplikter biskopene kollegialt, men er likevel ikke bindende kirkerettslige regler. En biskop vil lovlig kunne tre ut av samarbeidet om VTP og føre en annen praksis på området enn sine kolleger. Tilsvarende gjelder for bispedømmerådene. En situasjon hvor et eller flere bispedømmer trer ut av ordningen fordi biskop eller bispedømmeråd ikke ønsker å videreføre sin deltakelse, ville skape stor forvirring og usikkerhet blant teologistudentene og virke demotiverende for søkning til presteyrket.

Et annet argument for en klarere formell hjemmel av VTP er *omfanget av ressurser* programmet i dag disponerer. Det bevilges for tiden omlag 2,5 mill kroner årlig til VTP over bispedømmerådene og Bispemøtets budsjett. I tillegg kommer en ikke ubetydelig bruk av personalressurser til å gjennomføre programmet. En så vidt omfattende ressursbruk taler for en sterkere formalisering av VTP som ordning i Den norske kirke.

Et tredje argument ligger i at det i noen grad har vist seg problematisk å kommunisere til alle teologistudenter at biskopene anser VTP som en i utgangspunktet obligatorisk forberedelse for ordinasjon. I enkelte tilfeller har dette skapt frustrasjoner. Å nedfelle ordningen i formelle kirkerettslige bestemmelser vil gi VTP større oppmerksomhet både i den aktuelle studentgruppa, på lærestedene og ellers i kirken.

Kvalifikasjonskravene for ordinasjon er etter gjeldende regelverk sammenfallende med kvalifikasjonskravene for tilsetting som menighetsprest (TOB § 8 annet ledd). I tillegg til disse kvalifikasjonskravene forutsetter ordinasjon at ordinerende biskop finner kandidaten skikket for prestedtjenesten (TOB § 8 første ledd).

Siden kravet om gjennomført VTP som forutsetning for ordinasjon har karakter av å være et kvalifikasjonskrav, hører dette naturlig hjemme i gruppa av tilsetningskrav, som i dag er nedfelt i FTMP § 2. Å oppstille separate kvalifikasjonskrav til ordinasjon i tillegg til de forskriftsmessige tilsetningskravene vil bryte med tidligere lovpraksis og vil lett kunne skape en uoversiktlig rettstilstand på dette området.

En del av arbeidsgruppas medlemmer anbefaler derfor at VTP gis en formell kirkerettslig forankring, og at dette skjer gjennom å regelfeste gjennomføring av programmet som et krav for tilsetting i menighetspreststilling. Et krav om gjennomført VTP, med unntaksbestemmelser tilsvarende dem som nå finnes i Bispemøtets grunnregler for VTP, bør derfor innarbeides i revidert FTMP. Bestemmelsen må utformes slik at den ikke får tilbakevirkende kraft ved tilsetting av personer som allerede er ordinert.

Andre i arbeidsgruppa mener at en, uten nødvendigvis å avvise de argumentene som er referert over, skal være varsom med å foreslå slike endringer nå. Disse medlemmene finner at spørsmålet bør overveies ved den seinere større evaluering, men kan ikke se at det foreligger presserende grunner til å gjøre noen endring på dette punkt. Som det framgår over, er ordningen allerede hjemlet i TOB. En eventuell hjemling av VTP i FTMP vil nok i visse henseender styrke hjemmelen, men vil først og fremst dreie seg om enten å duplisere den eller å flytte den. I begge fall vil en uttrykkelig hjemling i FTMP reise noen prinsipielle spørsmål angående status og innhold i biskopens ordinasjonsfullmakt som trenger nærmere utredning. Disse er også i tvil om hvorvidt VTP ennå er ei fast nok etablert ordning til at den bør hentes inn i tilsetningsforskriften. En oppfatter det blant annet slik at det fremdeles består uavklarte spørsmål når det gjelder denne ordningas forhold til de medvirkende utdanningsinstitusjonene og dens status som utdanning innen det større system av høyere utdanning, jf. bl.a. disse institusjonenes selvstendige rett til å kreve gjennomført stiftspraksis. Før disse spørsmålene er nærmere avklart/utredet mener mindretallet det vil være prematurt å hjemle VTP i tilsetningsforskriften, men er åpen for at denne måten å formalisere ordninga på kan være hensiktsmessig ved en seinere anledning.

En slik formalisering vil da etter ei samlet arbeidsgruppe sitt syn, måtte gjøres uttrykkelig gjeldende også for kandidater med en annen utdanning enn cand.theol., dvs. for den som omfattes av §§ 2 og 3 i vårt framlegg til forskrift om kvalifikasjonskrav. Arbeidsgruppa finner det derimot ikke naturlig å oppstille et slikt krav i forbindelse med fravik fra de regulære utdanningskravene, § 4 i forslaget til forskrift om kvalifikasjonskrav.

9. KLAGEORDNING OG SAKSBEHANDLINGSREGLER

Tilsettingsforskriften § 2 fjerde ledd fastsetter at "Kirkerådets vedtak kan påklages etter nærmere regler om klageordning gitt av Kirkemøtet". Myndigheten til å fastsette disse reglene er delegert til Kirkerådets administrasjon ved delegeringsvedtak i Kirkemøtet. Kirkerådets direktør har fastsatt nærmere regler for saksbehandlingen.

Kirkerådet som klageorgan for nemndas vedtak

Forvaltningsloven § 28 fastsetter at klage over et forvaltningsvedtak skal skje til et annet forvaltningsorgan enn det som har truffet vedtaket. Det ligger i dette at underinstansen og klageinstansen må være to helt atskilte forvaltningsorganer. Dagens ordning med ei evalueringsnemnd som oppnevnes av Kirkerådet, levner en uklarhet om nemnda er å anse som et underutvalg av Kirkerådet og således må bli å betrakte som samme organ som Kirkerådet i relasjon til klagereglene i forvaltningsloven, eller om nemnda er å anse som et eget selvstendig organ. Dette gjelder særskilt siden tilsettingsforskriften legger godkjenningsmyndigheten til Kirkerådet, og ikke nevner noe om evalueringsnemnda.

Arbeidsgruppa anbefaler derfor at evalueringsnemnda opprettes som eget organ i medhold av tilsettingsforskriften, og at godkjenningsmyndigheten i saker om godkjenning av ikke-teologer legges dit. Kirkerådet gjøres til klageorgan for disse sakene (myndigheten til å behandle de konkrete klagesakene kan evt. delegeres til Kirkerådets arbeidsutvalg). Vi foreslår videre at det legges inn en delegasjonssperre slik at myndigheten bare kan delegeres til Kirkerådets arbeidsutvalg. Vi vurderer det dit hen at slike saker bør behandles på det folkevalgte nivå innenfor Kirkerådet, og ikke bare av Kirkerådets administrasjon ettersom administrasjonen også er sekretariat for nemnda. På bakgrunn av møtefrekvensen i Kirkerådet vil det muligens være hensiktsmessig av hensyn til tidsaspektet om disse klagesakene faktisk ble delegert til Kirkerådets arbeidsutvalg, men dette vil være opp til Kirkerådet å vurdere. Den biskop som evt. har fremmet eller anbefalt søknad for en kandidat under kategori B vil etter utvalgets oppfatning være inhabil til å delta under en evt. klagebehandling.

Opprettingen av nemnda som eget organ i medhold av tilsettingsforskriften (kvalifikasjonskravforskriften) vil innebære en tydeliggjøring av nemnda som eget forvaltningsorgan, og ikke en del av Kirkerådet selv om Kirkerådets administrasjon fremdeles tenkes å tilrettelegge saker for nemnda.

Arbeidsgruppa mener at dagens sammensetning av nemnda synes å balansere de ulike kirkelige og faglige interesser godt, og vi finner derfor ikke grunnlag for å foreslå noen endring i nemndas sammensetning. Arbeidsgruppa finner imidlertid å foreslå at fagforeningsrepresentasjonen i nemnda ikke fastsettes til å være Den norske kirkes presteforening, men til å være "den fagforening som organiserer flest prester innenfor Den norske kirke". Vi foreslår også at fagforeningens "uttalerett" i disse sakene utgår ettersom man fastsetter en annen samarbeidsløsning ved at det fastsettes en

fagforeningsrepresentasjon i nemnda. Dagens ordning levner en uklarhet om Presteforeningen har uttalerett under en evt. klagesak i tillegg til å være representert i nemnda.

Vi har også vurdert løsningen der Kirkerådet treffer vedtak i første instans, og nemnda gjøres til klageinstans, men har ikke funnet å ville anbefale en slik løsning. Det vurderes som nyttig at førsteinstansen innehar den kompetansen som nemnda besitter, og at denne ikke kommer inn først i klageomgangen av saken. Vi antar at en slik ordning også ville kunne medvirke til at antallet klagesaker ville øke.

Biskopen og kandidatens klageadgang

I gjeldende regler om klageordning vedr. kompetansevurdering i forbindelse med tilsetting av prester som ikke er cand.theol., fastslås det at "Når det gjelder forslag om fravik av kompetansekrav, er det den forslagstillende biskop som har klagerett".

Forvaltningsloven § 28 lyder slik:

"Enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken til det forvaltningsorgan (klageinstansen) som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket."

Biskopen er nå i denne sammenheng, som søker, gitt rettigheter som part i saken. Det kan diskuteres om det i forvaltningslovens forstand er biskopen eller kandidaten som må anses som part. Ut fra forvaltningsloven § 2 e er imidlertid en part den en avgjørelse "retter seg mot". Ut fra forvaltningsloven § 28 har imidlertid også personer med "rettslig klageinteresse" rett til å påklage et forvaltningsvedtak. "Rettslig klageinteresse vil den ha som får sin rettslige eller faktiske stilling berørt av vedtaket.

Dette medfører etter arbeidsgruppas oppfatning at uansett om biskopen eller kandidaten er part i relasjon til vedtaket i evalueringsnemnda vil både biskopen og kandidaten ha rett til å påklage vedtaket i medhold av forvaltningsloven. Dette kan være et argument som taler for at man også legger myndigheten til å søke om godkjenning til kandidaten, men gjør godkjenning avhengig av at en biskop anbefaler søknaden. Utvalget finner på det nåværende tidspunkt ikke å ville foreslå en slik omlegging, men vil avvente Kirkemøtets gjennomgang av hele ordningen som skal skje i 2008. Vi vil imidlertid anbefale at Kirkerådets nærmere regler endres på dette punktet.

Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol. – fastsatt av Kirkerådets direktør

Det er blant annet fastsatt følgende nærmere regler for behandlingen av søkere i kategori A og B.

§ 1 annet ledd fastsetter at forvaltningsloven gjelder for nemndas virksomhet.

§ 3 nr. 3 lyder: "Vedr. har fylt 35 år gjelder (jf. forskriften § 2 bokstav b tredje punkt): Søkere som ikke har fylt 35 år vil ikke bli vurdert."

§ 3 nr. 4 lyder: "Vedr. minst 5 år har gått siden graden ble oppnådd gjelder (jf. forskriften § 2 bokstav b fjerde punkt) – Søkere som ikke oppfyller kravet vil ikke bli vurdert."

Paragraf 1 fastsetter at forvaltningsloven gjelder for nemndas virksomhet. På bakgrunn av dette finner arbeidsgruppa de to sistnevnte bestemmelsene problematiske, og mener at nemnda må ha plikt til å behandle en søknad fra en søker som ikke oppfyller kravet om at vedkommende skal ha fylt 35 år og at det skal ha gått fem år siden graden ble oppnådd. Nemnda må imidlertid kunne avslå søknaden med bakgrunn i at ett av disse forholdene foreligger, men kan ikke ut fra forvaltningsloven avvise saken uten å foreta noen realitetsbehandling. Nemnda vil ikke ha plikt til å foreta "full saksbehandling" i disse sakene, men det vil ikke være forenlig med forvaltningsloven å unnlate å treffe vedtak i saken slik gjeldende regler ser ut til å legge opp til. Vi anbefaler derfor at disse bestemmelsene endres.

Når det gjelder forholdet mellom tilsettingsforskriften og de nærmere reglene gitt av Kirkerådet om egnethetsvurdering, er det en ulik tolkning av dette innenfor utvalget, og vi henviser til drøftingen under kapittel 4 ovenfor.

Utvalget har fremmet følgende forslag til § 6 om saksbehandlingsregler i ny forskrift om kvalifikasjonskrav:

§ 6 Saksbehandling

En Evalueringsnemnd vurderer søknader etter §§ 3 og 4. Nemnda består av følgende fem medlemmer med personlige varamedlemmer oppnevnt av de respektive instanser:

- *ett medlem med varamedlem fra de teologiske fakultetene*
- *ett medlem med varamedlem fra de praktisk-teologiske seminarene*
- *ett medlem med varamedlem fra den tjenestemannsorganisasjon som organiserer flest prester i Den norske kirke*
- *to medlemmer med varamedlemmer blant Kirkemøtets leke medlemmer*

Kirkerådet administrerer oppnevningprosessen og ser til at instansenes oppnevning gir god kjønnsbalanse.

Oppnevningen skjer for fire år og følger Kirkerådets funksjonsperiode. Kirkerådets sekretariat er også sekretariat for nemnda.

Evalueringsnemnda konstituerer seg selv og velger selv sin leder. Lederen velges for 2 år av gangen. Evalueringsnemndas vedtak kan påklages til Kirkerådet etter nærmere regler om klageordning gitt av Kirkemøtet. Kirkerådets myndighet kan kun delegeres til Kirkerådets arbeidsutvalg.

Kirkerådet sørger for at det hvert år oversendes en melding til departementet om de vedtak som er truffet etter §§ 3 og 4, inklusive vedtak i eventuelle klagesaker.

Forslag til øvrige regelendringer – innhenting av politiattest

De siste årene er det på en rekke områder kommet inn bestemmelser som gir arbeidsgiver anledning til å innhente politiattest i forbindelse med ansettelse av arbeidstaker som skal arbeide i kontakt med barn og ungdom. Justisdepartementet utreder for tiden en hjemmel som vil kunne gi frivillige organisasjoner anledning til å innhente politiattest i ulike sammenhenger. Den norske kirke omfattes ikke av dette forslaget. Dette er blitt problematisert av ulike kirkelige instanser. KA har i en egen høringsuttalelse til Justisdepartementet i desember 2005 anbefalt at Den norske kirke får en generell hjemmel til å kunne kreve politiattest for alle medarbeidere som har en vesentlig del av sitt arbeide direkte knyttet opp mot barn og unge. Utvalget slutter seg til dette.

Etter det arbeidsgruppa kjenner til, eksisterer det i dag ikke en hjemmel for å kreve framlagt politiattest ved ansettelse av prester. Svært mange prester vil i sitt arbeid ha utstrakt kontakt med barn og unge i forbindelse med konfirmantarbeid, leirarbeid, barnegrupper og lignende og vil i forbindelse med sjelesorgsituasjoner komme i kontakt med mennesker i en sårbar livssituasjon. Beskyttelse mot seksuelle overgrep for alle som er i kontakt med Den norske kirke, er et svært viktig formål. Innhenting av politiattest vil være et tydelig signal fra kirken i slike forhold. Vi vil derfor anbefale at departementet fastsetter en hjemmel for å kunne kreve slik attest i forbindelse med ansettelse av prester og andre yrkesgrupper i kirken, og at man for prestenes del evt. vurderer å ta dette inn i kvalifikasjonsforskriften i påvente av en generell lov- eller forskriftshjemmel som ville kunne omfatte alle de aktuelle yrkesgrupper innenfor kirkelig sektor. Hjemmelen bør ikke være begrenset til seksuelle overgrep overfor barn og unge, men bør omfatte alle typer seksualforbrytelser og også muligens enkelte voldsforbrytelser. Vi anbefaler at departementet utreder dette nærmere.

10. ØKUMENISKE AVTALER – KRAV OM MEDLEMSKAP VED TILSETTING OG SPØRSMÅL OM UNNTAK FRA KVALIFIKASJONSKRAVENE

Ifølge kirkeloven § 29 skal ”kirkelig tilsatte og ombud og lærer ved teologisk fakultet” være medlem av Den norske kirke. I samsvar med denne lovbestemmelsen oppstiller dagens § 2 i tilsetningsforskriften krav om medlemskap i Den norske kirke som krav for tilsetting som menighetsprest. Departementet kan imidlertid dispensere fra kl § 29 ”når særlige grunner tilsier det”. Denne myndigheten er nå delegert til den enkelte biskop, jf. tjenesteordning for biskop (TOB) § 11 annet ledd.

Porvoo-avtalen (mellom nordiske og baltiske lutherske kirker og anglikanske kirker, vesentlig på de britiske øyer) og avtalen ”Nådens fellesskap” (mellom Dnk og Metodistkirken i Norge) innebærer full gjensidig anerkjennelse av ”embetet” i de respektive kirker. Dette har lagt grunnlag for såkalt ”interchangeability of ministers”. For preste-tjenestens vedkommende innebærer dette at en metodistprest eller en anglikansk prest kan utøve preste-tjeneste i Den norske kirke uten reordinasjon. Tilsvarende kan en prest i Dnk utøve preste-tjeneste i Metodistkirken eller i anglikanske kirker uten reordinasjon.

Det økumeniske prinsipp om ”interchangeability of ministers” er allerede delvis implementert kirkerettslig i Dnk: ”Etter søknad og anbefaling fra vedkommendes kirkesamfunn kan biskopen treffe vedtak om at en persons prestevigsling i et annet kristent kirkesamfunn skal anses som gyldig grunnlag for å utøve preste-tjeneste i Den norske kirke uten ny vigsling” jf. TOB § 8 femte ledd.

Kirkeloven § 3 nr. 7 første punktum lyder slik: ”Ingen kan bli medlem av Den norske kirke så lenge vedkommende er medlem av et annet trossamfunn i Norge.” Dette medfører at en anglikansk prest med medlemskap i den anglikanske kirke i England kan melde seg inn i Den norske kirke uten hinder av kirkeloven § 3 nr. 7. En anglikansk eller metodistisk prest med medlemskap i disse trossamfunnene i Norge må imidlertid ha dispensasjon fra kirkeloven § 29 for å kunne tilsettes som menighetsprest, dersom vedkommende ønsker å opprettholde sitt medlemskap i det andre kirkesamfunnet. Slik myndighet er delegert til den enkelte biskop.

Biskopens vedtak etter TOB § 8 femte ledd bør derfor suppleres av et vedtak fra biskopen om dispensasjon fra medlemskravet.

Biskopens vedtak etter TOB § 8 femte ledd innebærer imidlertid ikke noen dispensasjonsadgang fra kvalifikasjonskravene for å bli tilsatt som prest i Den norske kirke, jf. TOB § 8 femte ledd tredje pkt. Anglikanske eller metodistiske prester vil ikke omfattes av ordningen med ”autorisasjon”, og deres utdanning vil derfor måtte bli

ekvivalert på ordinær måte av et teologisk fakultet som har rett til å tildele cand.theol.-graden dersom disse skal kunne få fast tilsetning som prest i Den norske kirke. Både som en videre implementering av de økumeniske avtalene som er nevnt ovenfor, og mer generelt som et uttrykk for økumenisk åpenhet, anbefaler arbeidsgruppa at det bør vurderes om kvalifikasjonskravene for menighetsprest bør inneholde en bestemmelse som gjør det mulig for prester fra kirkesamfunn Den norske kirke har inngått økumeniske avtaler med, å få dispensasjon fra kvalifikasjonskravene, evt. at det utformes en egen bestemmelse om tilsetning av slike prester slik at de også kan få fast ansettelse i Dnk uten å gå gjennom ordningen med ekvivalering av utdanning. Arbeidsgruppa finner imidlertid at dette ligger utenfor vårt mandat å foreslå, og ber derfor om at departementet tar med seg dette innspillet i det videre arbeid med forskriften.

11. AUTORISASJON SOM PREST I DEN NORSKE KIRKE

For flere yrkesgruppers vedkommende utfordres etablert norsk tenkning om kvalifikasjonskrav av den politikk som føres innen EØS-området. Den ønskete internasjonalisering av arbeidsmarkedet forutsetter nedbygging eller fjerning av særskilte nasjonale kvalifikasjonskrav der disse er til hinder for tilsetning av folk med yrkeskompetanse i andre land. Grunnprinsippet skal være at den som er kvalifisert til yrkesutøvelse i ett EØS-land, også skal anses kvalifisert til utøvelse av samme yrke i et annet EØS-land.

Etter påtrykk fra ESA (EØS-avtalens overvåkingsorgan) har departementet, 21. desember 2004, fastsatt en forskrift som imøtekommer de overordnede politiske ønskene også for (evangelisk-lutherske) presters vedkommende, jf. forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS-avtalen).

Arbeidsgruppa har fått forståelsen av at denne forskriften i overskuelig framtid står fast. Vi er heller ikke uttrykkelig blitt bedt om å vurdere den. Ikke desto mindre fant arbeidsgruppa det naturlig å avsette tid til drøfting av forskjellige sider ved den autorisasjonsordning som er etablert. Dels har den bidratt til å klargjøre våre mer overgripende vurderinger av yrkesspesifikke kvalifikasjonskrav, dels antar vi at det er sider ved praktisering og tolkning av ordninga som trenger avklaring, og dels finner vi det riktig å foreslå at autorisasjonsordninga uttrykkelig hentes inn i vår forskrift, ikke bare som i nåværende § 13 femte ledd, som omhandler sider ved bispedømmerådets vedtak om tilsetning av autorisert søker, men også i den del av forskriften som omhandler kvalifikasjonskrav, jf. § 5 i vårt forslag.

Kort om gjeldende ordning for tilsetting av autoriserte prester

Forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen) § 3 lyder slik:

Kirkerådet gir autorisasjon som prest i Den norske kirke for EØS-statsborger fra annet EØS-land som oppfyller vilkårene for autorisasjon.

For autorisasjon som prest i Den norske kirke kreves:

- 1. at søkeren fremlegger dokumentasjon for at vedkommende er ordinert til prestedtjeneste i en evangelisk-luthersk kirke, og*
- 2. at det ikke foreligger slike omstendigheter som ville gitt grunnlag for tilbakekall av ordinasjonsrettighetene.*

Av direktivet som ligger til grunn for autorisasjonsforskriften, framgår det at implisitt i denne forskriften ligger et krav om utdanning for det aktuelle yrket av minst tre års normert varighet.

Kirkerådet har i medhold av forskriften vedtatt å delegere avgjørelsesmyndigheten i slike autorisasjonssaker til direktøren.

Forskrift om tilsetting av menighetsprest § 13 femte ledd lyder slik:

Før bispedømmerådet treffer vedtak om tilsetting av person som har blitt autorisert til prestedtjeneste i medhold av forskrift 21. desember 2004 nr. 1832 om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS-avtalen) skal biskopen etter samtale med søkeren ha funnet vedkommende personlig skikket for prestedtjeneste i Den norske kirke og mottatt vedkommendes løfte om å utføre denne tjeneste i overensstemmelse med Den norske kirkes ordninger.

Arbeidsgruppa forutsetter uten videre at kravene om medlemskap og om beherskelse av norsk språk også må gjelde tilsetting av prester autorisert i medhold av den nye forskriften. Det vil da være tilsettingsorganets ansvar å påse at disse kravene er innfridd, jf. også § 5 i vårt forslag.

Vi oppfatter da rettstilstanden slik at det i tillegg til autorisasjon og de krav autorisasjonsforskriften hjemler, for tilsetting kreves a) biskopens positive skikkethetsvurdering, b) biskopens aksept av søkerens løfte om å arbeide i overensstemmelse med Den norske kirkes ordninger, c) tilsettingsorganets godkjenning av dokumentasjon på kirkemedlemskap og d) språkferdigheter.

Det er altså ikke slik at autorisasjon i seg selv innebærer at alle kvalifikasjonskrav skal anses oppfylt. Et knippe andre legitime kvalifikasjonskrav er så å si lagt utenfor autorisasjonen og plassert innen ansvarsområdet til andre instanser enn autorisasjonsinstansen. Disse andre kravene kan samlet ses som begrunnet i behovet for tilpassing til særskilte nasjonale forhold. Den faktiske fordeling av ansvar for de

forskjellige kravene på forskjellige instanser tilsier at selve autorisasjonen er forstått som et vedtak av administrativ karakter, dvs. at vedtaksinstansen bare skal sjekke om papirene er i orden. Med tilleggskravene synes det å stille seg noe annerledes. I det minste to av dem, skikkethet og løfteavleggelse, krever på umiddelbart innlysende måte en skjønnsanvendelse som går ut over det reinte formelle.

Hva er ønskelig, og hva er mulig?

Arbeidsgruppa registrerer at autorisasjonsforskriften gjør det mulig å bli prest i Den norske kirke med en profesjonsutdanning som er halvparten så lang som den vi både historisk og aktuelt har ansett som nødvendig. Gitt at ESA her ikke ga departementet noe valg, er det gjenværende rom for realistiske overveielser og forslag sterkt redusert, og vi skal ikke her besvære oss mer over det beskjedne utdanningsomfang som kan gi grunnlag for autorisasjon.

Derimot mener vi det stadig er grunnlag for å se nærmere på innholdet i den utdanninga som bør kreves for tilsetning. I en norsk profesjonsutdanning som prest inngår det ei rekke emner av spesifikt nasjonal eller nasjonalkirkelig karakter. Innen de tradisjonelle teoretikumsdisiplinene gjelder dette tydeligst norsk kirkehistorie, i noen grad også emner innen dogmatikk og etikk. Blant de praktisk-teologiske disiplinene er det først og fremst norsk kirkerett og liturgi som peker seg ut, men også her vil det være tema av spesifikt nasjonal karakter i andre disipliner. Konsentrerer vi oss om de tre mest utpreget "norske" disiplinene, er det dekning for å si at disse er nødvendiggjort av særtrekk ved Den norske kirke, dens tradisjoner og ordninger. Den som ikke tilfredsstiller visse kvalifikasjonskrav innen norsk kirkehistorie, norsk kirkerett og liturgi, mangler reelt sett den kompetanse som den faktiske yrkesutøvelse som prest krever.

Arbeidsgruppa har forstått situasjonen slik at det ikke er aktuelt å endre autorisasjonsforskriften slik at selve autorisasjonen gjøres avhengig av at denne typen kvalifikasjonskrav oppfylles. Samtidig mener vi det er svært sterke grunner som taler for at krav på disse områdene, begrunnet som de er i lokal tilpassing, analogt med språkferdighetene settes som vilkår for tilsetning. Det er vanskelig å se fornuftige grunner til at folk som har vokst opp og fått sin yrkesutdanning i andre kirkelige og nasjonale sammenhenger enn den norske, skulle ha et mindre omfattende behov for utdanning om særnorske forhold enn norske studenter har. Arbeidsgruppa mener derfor prinsipielt at prester som er autorisert, burde stilles overfor de samme kvalifikasjonskrav på disse områdene som norske studenter. Dette tilsier at forskriften som vilkår for tilsetning av autorisert prest krever dokumenterte kvalifikasjoner innen norsk kirkehistorie, kirkerett og liturgi tilsvarende de som ligger i en norsk cand.theol.-grad. Vi har følgelig formulert et forslag om dette.

Vi har på den annen side mottatt signal om at ESA tenker annerledes om disse spørsmålene, og derfor vil avvise så omfattende tilleggskrav for tilsetning. Arbeidsgruppa har ikke forutsetninger for å foreta en selvstendig vurdering av hva som

vil være mulig eller formålstjenlig overfor ESA. Vi oppfatter vår oppgave som å finne fram til de løsninger som saklig sett er de mest velbegrunnede, og tenker oss at vurderinger av mer politisk karakter hører departementet til. Dersom departementet på denne bakgrunn skulle finne det vanskelig å stille seg bak de tilleggskrav som vi av saklige grunner foreslår, håper vi at våre anførsler blir stående som et langsiktig anliggende som det kan være aktuelt å hente fram igjen ved en seinere korsvei.

På kort sikt vil vi dertil peke på de muligheter som vi mener gjeldende ordning faktisk gir for å vektlegge kompetanse på de nevnte feltene.

For det første tilligger det biskopen å vurdere skikkethet, samt å motta et løfte om å ville arbeide i samsvar med den norske kirkes ordninger. Skikkethet er et vidt begrep. En skal være varsom med å trekke det for langt i retning utdanning. Samtidig er det ikke urimelig å la det omfatte oppriktig interesse for norske kirkelige forhold, både historisk og aktuelt, likedan evne og vilje til å lære mer. Om løfteavleggelsen skal gi mening, forutsettes det videre at den som lover, kjenner det han eller hun forplikter seg på, nemlig Den norske kirkes ordninger. Dermed kan en si at det også her ligger innebygd et visst kirkerettslig kompetansekrav. Vanskeligheten er naturligvis at disse implisitte kravene er svært vage, unndrar seg nærmere beskrivelse og kan tenkes tolket på svært forskjellig måte. For å unngå en for sterkt sprikende forvaltning tilrås det derfor at biskopene finner fram til en omforent tolkning og praktisering av sin rolle i forbindelse med tilsetting av autoriserte prester fra annet EØS-land.

For det andre er det ikke noe til hinder for at tilsettingsorganet vektlegger søkerens kvalifikasjoner innen de omtalte fagfeltene når de rangerer kvalifiserte søkere. Tvert om mener vi det ville være en forsømmelse å ikke gjøre det. Her forutsetter vi generelt sett at en seksårig profesjonsutdanning, norsk eller utenlandsk, vil gi konkurransefortrinn framfor en treårig. Det samme synspunkt må også gjelde forskjeller i sammensetning og innholdsprofil på søkerens utdanning. Å være kvalifisert i medhold av autorisasjon og biskopens godkjenning kan ikke anses som ensbetydende med å stille på linje med søkere med mer omfattende og innholdsmessig bedre tilpasset utdanning.

Ad Kirkerådets delegasjonsvedtak

På dette punktet har gruppa delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet har følgende synspunkt:

Som nevnt har Kirkerådet vedtatt å delegere autorisasjonsmyndigheten til direktøren. Etter det vi kan se, forutsetter dette en bestemt forståelse av autorisasjoner som administrative vedtak. Flertallet i arbeidsgruppa stiller seg imidlertid spørrende til denne forståelsen.

Både utdanningsmessig og kirkelig står vi overfor lite enhetlige og til dels svært uoversiktlige forhold innen EØS-området. På utdanningsområdet fins det flere institusjoner som gir treårige presteutdanninger som mangler nasjonal akkreditering og som allikevel av visse evangelisk-lutherske kirkesamfunn anerkjennes som

tilstrekkelig utdanning for prestedtjeneste. Flertallet er usikre på om autorisasjonsforskriftens implisitte krav om treårig yrkesutdanning rommer et akkrediteringskrav, og i så fall på hvilket nivå. En del EØS-land har for øvrig system med akkrediteringstyper som mangler noen direkte motsvarighet i vårt, og det kan i gitte fall være vanskelig å oversette en utenlandsk akkreditering til vårt regelverk. Dersom regelverket skal forstås slik at det rommer en eller annen form for akkrediteringskrav, vil forsvarlig behandling av autorisasjonssøknader kreve en omfattende kjennskap til regelverk og utdanninger innen EØS-området, samt et sikkert skjønn for internasjonal utdanningsvurdering.

De kirkelige forhold er ikke mindre kompliserte enn de utdanningsmessige. Her er det tilstrekkelig å vise til den manglende enhetlighet blant evangelisk-lutherske kirker når det gjelder ordinasjonsforståelse og ordinasjonspraksis. I noen kirker ordinerer man eksempelvis til eldstefunksjonen, men ikke til prest. I andre har man helt og holdent lagt ordinasjonsterminologien til side. Dette mangfoldet innebærer at autorisasjonsforskriftens formulering, ”at vedkommende er ordinert til prestedtjeneste i en evangelisk-luthersk kirke”, langt fra er entydig. I gitte fall kan det være en komplisert sak å avgjøre hvorvidt en ordinasjon virkelig er en ordinasjon til prestedtjeneste, i andre hvorvidt noe som ikke kalles ordinasjon, allikevel er det i vår mening av ordet.

I sum finner flertallet at en rimelig forvaltning av autorisasjonsmuligheten forutsetter skjønnsanvendelse i et breiere sammensatt organ med tung kompetanse innen både utdanning og kirkelige/teologiske forhold innen EØS-området. Vi ville derfor se det som naturlig om Kirkerådet omgjorde sitt delegasjonsvedtak og i stedet, ut fra dette organets sammensetning, overveide å delegere slike avgjørelser til Evalueringsnemnda.

Mindretallet har følgende standpunkt:

Mindretallet kan ikke slutte seg til konklusjonene i avsnittene ovenfor når det gjelder delegasjon av myndigheten til å treffe autorisasjonsvedtak. Mindretallet kan ikke se at Evalueringsnemnda er bedre kvalifisert til å foreta de vurderinger som må gjøres for å kunne treffe vedtak i en sak om autorisasjon av en prest. Kirkerådet vil i vurderingen av slike søknader benytte seg av kompetanse ved de ulike utdanningsinstitusjonene for å vurdere utenlandsk utdanning der det er nødvendig. Mellomkirkelig råd vil også inneha kompetanse til å vurdere de kompliserte kirkelige forhold mht. ordinasjonsforståelse og ordinasjonspraksis i de ulike utenlandske kirkesamfunn. Mindretallet finner derfor ikke dagens ordning med at Kirkerådets direktør treffer vedtak om autorisasjon av prester problematisk.

Et samlet utvalg har fremmet følgende forslag til § 5 i ny forskrift om kvalifikasjonskrav:

§ 5 Autoriserte prester

Som menighetsprest kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift 21. desember 2004 om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene a) og d) og som har dokumenterte kvalifikasjoner innen norsk kirkehistorie, kirkerett og liturgi tilsvarende de som ligger i en norsk cand.theol.-grad.

**Hjemling av VTP vil her måtte føre til følgende justering:*

”... oppfyller kravene i § 1 bokstavene a) og e)”

12. AVSLUTNING – FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM KVALIFIKASJONSKRAV VED TILSETTING AV MENIGHETSPREST

Departementet har orientert om at dagens tilsetningsforskrift bør endres med sikte på å splitte opp dagens forskrift i et personalreglement som skal forhandles med fagforeningene og en forskrift som skal inneholde kvalifikasjonskravene. Kvalifikasjonskravene for tilsetting som menighetsprest og saksbehandlingsreglene kan derfor formuleres som en egen forskrift. Utvalget peker på at forskriften om kvalifikasjonskrav vil måtte inneholde flere regler, men har valgt å konsentrere seg om de regler som relaterer seg til dagens § 2, men vil peke på at innholdet i dagens forskrift §§ 5, 13 fjerde ledd i hvert fall bør endres.

Forslag til ny forskrift om kvalifikasjonskrav ved tilsetting av menighetsprest:

§ 1 Cand.theol.

Som menighetsprest kan tilsettes person som:

- a) er medlem av Den norske kirke og
- b) har rett til å bruke tittelen candidata/us theologiae og
- c) innenfor eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, et norsk teologisk fakultet og
- d) behersker norsk språk slik det kreves etter lov av 11. april 1980 nr. 5 om målbruk i offentlig tjeneste.

**Dersom et krav om fullført VTP skal hjemles i forskriften, bør det gjøres som en ny bokstav d) i denne paragrafen. Følgende formulering foreslås i så fall:*

"og har gjennomført innføringsprogrammet "Veien til prestatjeneste" eller en ordinasjonsforberedelse som av norsk biskop er vurdert som likeverdig."

** Her kan man også vurdere å ta inn en bestemmelse om innhenting av politiattest.*

§ 2 Teologiske og kristendomsfaglige mastergrader

Som menighetsprest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene a), c) og d) og som har rett til å bruke tittelen master eller en av de tidligere høyere gradstitler, og som av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert å inneha en kompetanse som i innhold og omfang tilsvarer cand.theol.-graden.

**Dersom VTP hjemles i § 1, må referansen til denne paragrafen endres til:*

"som oppfyller kravene i § 1 bokstavene a), c), d) og e) og som har rett ..."

§ 3 Annen tilsvarende kompetanse

Som menighetsprest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene a), c) og d) og etter vedtak av Evalueringsnemnda anses å inneha tilsvarende kompetanse som candidata/us theologiae på følgende grunnlag:

** Også her vil en evt. hjemling av VTP i forskriften innebære endringer i referansen til § 1, identisk med omformuleringen i § 2.*

- 1) minst femårig gradsutdanning ved høyere lærested med en innholdsprofil som er, eller som søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestatjenesten og
- 2) som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning som, av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert som tilstrekkelig opptaksgrunnlag til teologistudier på høyere nivå, minst 80 studiepoeng, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og
- 3) av nemnda ikke finnes personlig uegnet til prestatjeneste
- 4) har fylt 35 år og
- 5) har innehatt graden i minst 5 år. Evalueringsnemnda kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra dette vilkåret når graden ble oppnådd etter fylte 50 år.

§ 4 Særlige kvalifikasjoner

Som menighetsprest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene bokstav a), c) og d), og som Evalueringsnemnda har truffet vedtak om å gjøre unntak fra § 1 bokstav b) for. Vilkår for at nemnda kan treffe slikt vedtak, er at det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop.

Vedkommende må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste i Den norske kirke, og det må også foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

**Referansen til bokstavene i § 1 må her, ved en eventuell hjemling av VTP for de andre kategoriene, endres til:*

”...som oppfyller kravene i § 1 bokstavene a), c) og e) og Evalueringsnemnda...”

§ 5 Autoriserte prester

Som menighetsprest kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift 21. desember 2004 om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen), som oppfyller kravene i forskriften § 1 bokstavene a) og d) og som har dokumenterte kvalifikasjoner innen norsk kirkehistorie, kirkerett og liturgi tilsvarende de som ligger i en norsk cand.theol.-grad

**Hjemling av VTP vil her måtte føre til følgende justering:*

”...oppfyller kravene i § 1 bokstavene a) og e)”

§ 6 Saksbehandling

En Evalueringsnemnd vurderer søknader etter §§ 3 og 4. Nemnda består av følgende fem medlemmer med personlige varamedlemmer oppnevnt av de respektive instanser:

- ett medlem med varamedlem fra de teologiske fakultetene
- ett medlem med varamedlem fra de praktisk-teologiske seminarene
- ett medlem med varamedlem fra den tjenestemannsorganisasjon som organiserer flest prester i Den norske kirke
- to medlemmer med varamedlemmer blant Kirkemøtets leke medlemmer

Kirkerådet administrerer oppnevningsprosessen og ser til at instansenes oppnevning gir god kjønnsbalanse.

Oppnevningen skjer for fire år og følger Kirkerådets funksjonsperiode. Kirkerådets sekretariat er også sekretariat for nemnda.

Evalueringsnemnda konstituerer seg selv og velger selv sin leder. Lederen velges for to år av gangen. Evalueringsnemndas vedtak kan påklages til Kirkerådet etter nærmere regler om klageordning gitt av Kirkemøtet. Kirkerådets myndighet kan kun delegeres til Kirkerådets arbeidsutvalg.

Kirkerådet sørger for at det hvert år oversendes en melding til departementet om de vedtak som er truffet etter §§ 3 og 4, inklusive vedtak i eventuelle klagesaker.

Vedlegg:

Någjeldende tilsetningsforskrift for menighetsprest § 2 lyder slik:

Som menighetsprest kan tilsettes person som:

a) er medlem av Den norske kirke

*b) har rett til å bruke tittelen *candidatus theologiae* etter norsk lov og regelverk*

eller

etter vedtak av Kirkerådet anses å inneha tilsvarende kompetanse på følgende grunnlag:

*- grad på samme nivå som *candidatus theologiae* innen et fagfelt som er relevant for prestedtjenesten*

- som en del av eller tillegg til denne grad avlagt eksamen kristendom mellomfag, eller dokumentert kunnskapsnivå innenfor teologiens hoveddisipliner tilsvarende kristendom mellomfag,

- har fylt 35 år og

- minst 5 år har gått siden graden ble oppnådd,

c) har avlagt godkjent norsk praktisk-teologisk eksamen,

eller

har avlagt eksamen som av et godkjent praktisk teologisk seminar er vedtatt å være faglig jevngod med praktisk-teologisk eksamen

og

d) behersker norsk språk slik det kreves etter lov 11. april 1980 nr.5 om målbruk i offentlig teneste

Kirkerådet er bemyndiget til, etter forslag fra vedkommende biskop og når det foreligger helt særlige grunner, å fravike kompetansekravene i første ledd bokstav b). Vilkår for slikt vedtak er både at søkeren har personlige forutsetninger som gjør at vedkommende utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste i Den norske kirke, og at det er et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

Før Kirkerådet treffer vedtak etter denne paragraf skal saken forelegges den tjenestemannsorganisasjon som organiserer flest prester for uttalelse, dersom det ikke blir enighet om andre samarbeidsordninger.

Kirkerådets vedtak i medhold av denne paragraf kan påklages etter nærmere regler om klageordning gitt av Kirkemøtet.

Kirkerådet skal hvert år oversende en melding til departementet om de vedtak som er truffet etter denne paragraf.